

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredne in praznike. // Inserati do 80 petih vrst a Din 2, do 100 vrst a Din 2,50, od 100 do 300 vrst a Din 3 večji inserati petih vrst Din 4.— Popust po dogovoru, inserati davek posebej // „Slovenski Narod“ velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.— za inozemstvo Din 25.— // Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafkova ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26.

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 // NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 // CELJE, celjsko uredništvo: Štrossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 // JESENICE: Ob kolodvoru 101 // SLOVENU GRAD, Slomškova trg 5 // Pošta hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Zunanjepolitična debata v angleški spodnji zbornici:

Važne izjave Chamberlaina o mednarodnem položaju

Angleška vlada in opozicija soglašata v tem, da je treba z vse odločnostjo nadaljevati politiko zaščite miru in obrambe proti slehernemu napadu — Pričetek vojaških pogajanj v Moskvi bo pospešil politični sporazum — Položaj je resen, vendar pa ni neposredne nevarnosti

LONDON, 1. avgusta. br. Včeraj popoldne se je pričela pred odhodom spodnje zbornice na politične debate o zunanji politiki in splošnem mednarodnem položaju. V svoji, z veliko napetostjo pričakovani izjavi je ministrski predsednik Chamberlain ponovno podčrtal neomajno stališče Anglije in vseh njenih zaveznikov, da ima sedaj že popolnoma konkretno obliko, uprta slehernemu napadu in vsaki nasilni spremembi statusa quo v Evropi. Govoril je tudi o pogajanjih v Moskvi in podčrtal, da ni več nobenih nepremostljivih nesoglasij. Najvažnejša pa je njegova izjava, da bodo še ta teden odpravili v Moskvo vojaški strokovnjaki Anglije in Francije, ki bodo imeli z ruskimi vojaškimi strokovnjaki posvetovanja v svrhu sklenitve podrobnega dogovora o vojaškem sodelovanju pri primeru morebitnega vojnega konflikta. Znova je podčrtal Chamberlain, da bo Anglija izpolnila vse svoje obveznosti, ki jih je prevzela napram svojim zaveznikom. Kar se tiče položaja na Daljnem vzhodu, je Chamberlain izjavil, da bo Anglija prisiljena seči po zelo resnih ukrepih, če bi Japonska skušala nadaljevati svojo imperialistično politiko in ogrožati interese Anglije na Kitajskem ali kjerkoli na Daljnem vzhodu. O njegovi izjavi se je razvila debata, ki se bo še danes nadaljevala. V splošnem pa je bila Chamberlainova izjava sprejeta z zadovoljstvom, ker dokazuje, da sedaj tudi Chamberlain ne misli več na popuščanje in da je novo Monakovo izključeno.

Stališče in predlogi opozicije

Pospešitev pogajanj v Moskvi in vseskozi odločna politika sta najboljši jamstvo za ohranitev miru

London, 1. avgusta. br. Že dolgo spodnja zbornica ni imela seje, za katero bi vladalo toliko zanimanje, kakor za včerajšnjo sejo, ki se je pričela ob 17. Diplomatske in novinarske lože so bile popolnoma zasedene, prav tako pa je bila nabito polna tudi galerija za publiko. Zunanjepolitično debato, ki je bila na dnevnem redu kot edina točka, je otvorila opozicija. Prvi je povzel besedo v imenu opozicijske liberalne stranke poslanec Archibald Sinclair, ki je v svojem govoru med drugim izjavil:

Pri današnjih razpravi bomo najboljše služili državi, če ne bomo izgubljali časa s pretresanjem o raznih stališčih, pač pa če se bomo potrudili, da dobimo od vlade čim popolnejša obvestila o načinu, kako vlada zdaj praktično izvaja načela svoje zunanje politike. Dovolite mi, da takoj v začetku odkrito povem tole: Človek dobiva vtis, da je Chamberlain tudi zdaj bolj naginjen k pomirjevanju, kakor pa k temu, da bi kazal čim večjo odločnost in zavrčal napade. V tem sta si on in zunanji minister različni. Mislim, da se ministrski predsednik strinja z menoj, če rečem, da je potrebno dokazati tudi svojim lastnim političnim prijateljem, da sta on in vlada, ki ji načeluje, dala pobudo za politiko proti napadalcem in organizacijo miru. K sreči je odveč, da bi nas prepričevali in pomirjali glede naših odnosov s Francijo, ker smo videli toliko dokazov resničnega najtemnejšega sodelovanja med obema državama. Posebno učinkovito so bili dokazi o sodelovanju med Veliko Britanijo in Francijo na letalskem polju (vzletih in odobrovanje). Nasprotno pa bi bilo potrebno, da nam vlada da zagotovilo glede pogajanj z Rusijo. V svojem nadaljnjem govoru je Sinclair pripomnil, naj spodnja zbornica ne gre na daljše politične preje, predno niso končana pogajanja v Moskvi. Obžaloval je, da do zdaj spodnja zbornica ni bila podrobno obveščena o poteku teh pogajanj brez ozira na to, ali so ta pogajanja potekala ugodno ali neugodno. Razgovori v Moskvi niso potekali niti javno, niti tajno, pač pa so bili stalno zaviti v nek polmrak. Obveščali so nas o njih samo po časopisnih komentarjih, inspiriranih od vseh mogočih strani. Nikdar nisem izgubil upanja, da se bodo ta pogajanja končala uspešno, ker sem se zavedal, da od tega uspešnega zaključka zavise skupni interesi. Pri tem so me potrjevale v veri tudi mnoge uradne in poluradne izjave vodilnih ljudi v Moskvi. Če hočemo v celoti doseči veliki cilj, za katerim stremimo, je treba zagotoviti popolno in iskreno sodelovanje med Veliko Britanijo in Sovjetsko Rusijo in preganiti megle dvomov in nezaupanja, ki je do zdaj zavijala odnose med obema državama. Zato pozdravljam napoved, da bo v Moskvo poslano posebno angleško vojaško zastopstvo. Predvsem mi je ljubo, da bo v Moskvo odšel admiral sir Reginald Ernle, mož, ki je znan po svojem trdnem značaju in po svoji odločnosti. Prepričan sem, da bo ta admiral najbolje zastopal svojo državo pri teh pogajanjih. Mislim pa, da bi bilo dobro poslati v Moskvo, če-

prav samo za nekaj dni, tudi znane politične osebnosti, za katere je možno pričakovati, da bodo mogle priti v osebni stik z najvišjimi osebnostmi v moskovskem Kremlju. Nič ne želi dopustiti, da bi bila okrnjena neodvisnost baltičskih držav, in zato tudi ne bi bilo treba zbijati v javnosti napadnega vtisa, da se Moskva bolj kot druge države zavzema za ohranitev neodvisnosti in nevtralnosti teh držav. Parlament ne bi ravnal napakno, če bi že zdaj razpravljali tudi o vprašanju, kakšno stališče mora zavzeti Velika Britanija, če bi bila v danem primeru ogrožena tudi neodvisnost Madžarske. Ne more biti niti najmanjšega dvoma o pripravljenosti Velike Britanije, da prisloži Poljski v primeru napada na pomoč. Vlada pa nam mora čim bolj pojasniti, kako bo v tem pogledu definirala pojem napada: ali bo smatrala, da se je napad začel v trenutku, ko bo objavljen, da je Gdansk postal sestavni del nemškega rajha, ali pa bo smatrala, da se je napad začel šele tedaj, ko bi bila izvedena okupacija Gdanska, s katero bi bil v zvezi izgon poljskih carinskih, poštinskih in drugih uradnikov, ki na podlagi določb mednarodne pogodbe službujejo v Gdanku.

Za Sinclairjem je dobil besedo poslanec Dalton (delavska stranka), ki je obžaloval, da se pogajanja v Moskvi tako dolgo zavlekla. Če bi od vsega začetka pogajanja vodili ne diplomati, pač pa zastopniki vojske, mornarice in letalstva, bi bili spoznanja, ki so sklenjeni in vsa Evropa bi mirne duše mogla reči, da letos ne bo vojne. In morda bi mogla tudi reči, da vojne ne bo ne samo letos, pač pa še dolgo časa ne. Tudi Dalton je pozdravil sporočilo, da se bodo zdaj začela pogajanja vojaških in pomorskih strokovnjakov. Nadeja se, da bodo vojaški, mornarji in letalci s svojim praktičnim in stvarnim delom dali lep zgled politikom in diplomatom, ki so razbili 4 in pol meseca, da bi našli soglasje v tem, da se pošljejo na pogajanja vojaški strokovnjaki. Prepričan sem, da se bodo vojaške osebnosti na njim lasten način vrgle na delo in rešile nalogo že mnogo prej, predno se bo končalo diplomatsko razpravljanje o definiciji pojma posrednega napada. Iznad vsake razprave je nujna potreba zagotoviti nedotakljivost in nevtralnost Finske. Glede Estonije in Litve pravi, da so se v časopisih teh dveh držav pojavili v zadnjem času članki, ki so neugodni za demokratske velesile in za demokratska načela sploh ter zato misli, da ni neutemeljena bojazen Molotova, da v teh državah utesnejo nastati notranje politične spremembe, ki bi se pokazale tudi v stališču teh držav do sosedov. Moskvi se ne more zameriti, če ona tudi v tej smeri vidi možnost posrednega napada. Končno pravi, da bi bila v sedanjem trenutku idealna poteza, če bi lord Halifax povabil Molotova v London, ali če bi sam odšel k njemu v Moskvo. Obenem priporoča Chamberlainu, da poišče osebne stike s Stalinom.

Chamberlain o stališču Anglije

Vojaška pogajanja v Moskvi se bodo pričela že ta teden — O pojmu neposrednega napada še ni sporazuma — Politika mirovne fronte se bo odločno nadaljevala

Ob največji pozornosti vse zbornice je nato povzel besedo ministrski predsednik Chamberlain. Takoj v začetku svojega govora je omenil pogajanja z Rusijo in napovedal, da bodo še ta teden odpravili v Moskvo angleški in francoski vojaški strokovnjaki. Ruska vlada je namreč izrazila mnenje, da bi bilo pri sedanjem stanju političnih pogajanj koristno, da bi se takoj začela tudi vojaška pogajanja. Angleška delegacija bo pod vodstvom letalskega generala Burneta, dodoljeni pa ji

bodo zastopniki generalnih štabov vojske, mornarice in letalstva.

Pogajanja v Moskvi

Ni nobena tajnost, je izjavil nadalje Chamberlain, da se angleški, francoski in ruski zastopniki dosedaj še niso sednili, glede enotnega tolmačenja pojma indirektnega napada. Dosedaj še ni bila dosežena nobena formula, ki bi zadovoljevala vse tri partnerje. Vsi trije pa so zavedajo, da more biti indirektni napad prav tako

nevaren kakor direktni napad. Na vseh treh straneh se očituje stremenje, da se prepreči prav tako vsak indirektni kakor vsak direktni napad. Docela prirodno je tudi, da si prizadevamo preprečiti vtis kakor da bi garancije proti neizvnanemu napadu pomenile omejitve ali ogrožanje neodvisnosti prizadetih držav. Da dosedaj glede tega še ni dosežen sporazum, je vzrok naš dejstvo, da bi se mogla v tem smislu tolmčiti formula, ki jo je predlagala Rusija. V ilustracijo dobre volje in nedeljene želje po sporazumu služi edinstven primer v zgodovini, da sta Anglija in Francija pristali na vojaške razgovore pred sklenitvijo političnega sporazuma. Angleška in francoska vlada v polnem obsegu delita naziranje ruskega komisarja za zunanje zadeve, da politična nasprotstva, ki še obstajajo, niso nepremagljiva in da utegnejo vojaški razgovori pospešiti sporazum. Na te razgovore polagata Anglija in Francija enako važnost kakor Rusija. Tudi to je napotilo angleško vlado, da je pristala na ta sicer neobičajen predlog.

Gdanski problem

Chamberlain se je v svoji nadaljnji izjavi dotaknil gdnanskega vprašanja in naglasil, da svojim prejšnjim izjavam o tem problemu nima ničesar dodati in ničesar odvzeti. Toda dogodki, ki se nastali po njegovi zadnji izjavi in po govoru zunanje ministra lorda Halifaxa, kažejo na to, da se je napetost še povečala. Anglija popolnoma zaupa poljski vladi in poljskemu narodu, ki sta kljub vsem zapletenim manifestirala občudovanja vredni mir in hladnokrvnost. Anglija je prepričana, da Poljska tudi v bodoče ne bo zapustila poti treznosti in razuma.

Položaj na Daljnem vzhodu

Kar se tiče položaja na Daljnem vzhodu, je Chamberlain ponovno naglasil, da se je nanašal sporazum, na podlagi katerega so se pričela pogajanja v Tokiju, samo na priznanje obstoja dejstev. Ta sporazum pa v nobenem pogledu ne pomeni spremembe angleške politike, niti priznanja pravice vojskujoče se fronte Japonski. Angleška vlada nikdar ne bo pristala na to, da bi na zahtevo kakih druge države spremenila svojo politiko. Če pa se bo hujkanje proti Angliji s strani Japonske nadaljevalo in če napadi na angleške interese in pravice ne bodo prenehali, potem bo angleška vlada uradilna poseči po zelo resnih ukrepih.

Položaj je resen

Ob zaključku svojega govora je razpravljaj Chamberlain o splošnem mednarodnem položaju ter naglasil, da naglo kopičenje vojnega materiala na vseh straneh vzbuja resno skrb. Težko je danes spoznati, kako naj se ta položaj razplete drugače kakor z vojnimi konfliktom. Če pa bi se dalo temu napraviti konec in preko tega storišči še kaj, da bi se obnovilo mednarodno zaupanje, potem ne bi bilo več nobenega vprašanja, ki bi se ne dalo rešiti na miran način.

Če pride do vojne...

Svojo izjavo je Chamberlain zaključil z besedami: Če pride do vojne, potem bo vseeno, kdo bo zmagal. Danes ni več nobenega dvoma, da bo tako zmagovalac kakor premaganec pahnjen v največjo bedo in trpljenje. Ta neizpodbitna resnica bi morala biti vedno pred očmi vladarjem in narodom in baš na to gradimo svoje upanje, da se bo še našla pot, da preprečimo najhujše in da bomo mogli še nadalje živeti v miru.

V nadaljnjem poteku debate je bilo Chamberlainu stavljeno vprašanje, ali bo angleška vlada sledila primeru Zedinjenih držav in odpravljala trgovinsko pogodbo z Japonsko. Chamberlain je odgovoril: To je zadeva, ki jo skrbno proučujemo. O tem se moramo posvetovati tudi z dominioni.

Debata

Za ministrskim predsednikom je spregovoril poslanec in bivši zunanji minister Anthony Eden. Pozdravil je iskrenost, s katero je Chamberlain govoril o pogajanjih v Moskvi ter dejal, da bo ta iskrenost ugodno vplivala na potek pogajanj. Smatra, da je položaj tudi zdaj še zelo resen in da ni upati na to, da bi še ta teden napetost popustila. To pa ne pomeni, da angleška vlada ne bi mogla storiti nekaj, kar bi napetost moglo ublažiti. Glede Daljnega vzhoda je Anthony Eden dejal med drugim, da je zdaj že očitno, da Japonci niso dosegli svojega cilja, ki so si ga postavili s svojim nastopom v Kitajski. Po njegovem mnenju je odpor na Kitajskem iz dneva v dan večji. Ker Japonska ni dosegla vojaških uspehov, jih je poskušala doseči po drugi poti. Eden se nadeja, da bo angleška vlada šla še dalje in pokazala Japonski, da je pripravljena tudi v bodoče podpirati kitajsko valuto. Tudi on pozdrav-

lja sklep, da se pošljejo v Moskvo vojaški strokovnjaki in smatra, da bo ta korak okrepil zaupanje na obeh straneh. Tudi po njegovem mnenju bi bilo morda bolje, če bi se pred dvema mesecema bile poslale v Moskvo osebnosti, ki bi imele več avtoritete. Priporoča tudi osebni stik s Stalinom.

Komentarji angleškega tiska

Sedaj ni več nobenega dvoma v uspeh moskovskih pogajanj in politiko Anglije

London, 1. avgusta. AA. Reuter: Glavni predmet komentarjev današnjega tiska je včerajšnja Chamberlainova izjava v spodnji zbornici. Listi posebno naglašajo Chamberlainove besede glede odhoda angleškega in francoskega vojaškega odposlanstva v Moskvo ter pravijo, da je ta sklep angleške vlade dokaz, da med Londonom in Moskvo sporazum dejansko že obstoja in da so izglede, da se bodo pogajanja v najkrajšem času tudi formalno končala. zelo ugodni. »Times« pravi, da ni mogoče sklepati Londona in Pariza, da pošljeta v Moskvo vojaški odposlanstvi, tolmčiti drugače kakor tako, da pomeni ta sklep znak, da so politična pogajanja uspeša. Zaupanje, ki obstoja med Anglijo in Francijo ter sovjetsko vlado, zavaruje mir sveta. »Daily Telegraph« naglašja, da po Cham-

berlainovem govoru ne obstoja več noben razlog za dvome. Treba je priznati, da kaže angleška vlada odločno voljo izvajati politiko, za katero se je izjavila večkrat v toku zadnjih 4 mesecev. List pričakuje, da bo Japonska Chamberlainovo izjavo glede angleške politike na Daljnem vzhodu pravilno razumela. »Daily Mail« piše, da bo odšlo sedaj angleško vojaško odposlanstvo v Moskvo in da bo ta sklep angleške vlade brezpogojno ojačil njen položaj glede političnih pogajanj. »News Chronicle« smatra, da bodo vse sile dobro pročitale včerajšnji Chamberlainov govor ter ocenile njegovo izjavo tako, kakor jo je treba razumeti. Laburistični listi naglašajo važnost dejstva, da bosta Anglija in Francija odposlali vojaški odposlanstvi v Moskvo.

Prvi odmev iz Berlina

Po berlinski sodbi igrata Anglija in Amerika pod isto odejo

Berlin, 1. avgusta. AA. DNB: Oficijozni »Deutscher Dienst« komentira Chamberlainovo izjavo ter pravi, da kaže ta izjava analogijo angleško-ameriških ciljev ter pogledov glede Japonske kakor tudi to, da je treba uporabljati v raznih primerih razne metode. To potrjuje naše mnenje, da London in Washington nimata potrebe priti za orožje in igrati se z dobro razdeljenimi parolami. Zgodovina zadnjih let nam je večkrat dokazala dvoličnosti angleške zunanje politike. Vendar pa Chamberlain priznava, da je Gdansk nemško mesto in ni nikoli oporekal osnovni nemški značaj tega mesta. Zato lahko oblu-

ljamo, da se bo Gdansk vrnil pod okrilje Nemčije navzlic temu, da se to vprašanje razpravlja v spodnjem domu. Tudi se ne more dopustiti, da bi se stalno ogrožalo življenje in imovina Nemcev na Poljskem. Chamberlain smatra, da mora pohvaliti miroljubno stališče Poljske. Nam se zdi, da obstoja glede oportunitet angleške zunanje politike med stališčem vlade in narodom še veliko nasprotje, kar naj nikogar ne iznenadi, ker mora vsak davkoplačevalec v Angliji v tej igri sodelovati, ker zunanje ministrstvo razpolaga z njegovim denarjem za podpiranje poljske megalomanije.

Odhod vojaških misij v Moskvo

V Parizu bo jutri skupni posvet francoskih in angleških vojaških strokovnjakov

Pariz, 1. avgusta. e. V Parizu še ni točno znan dan, kdaj bo odločilni sestanek med francoskimi in angleškimi diplomatskimi predstavniki na eni ter Molotovom na drugi strani. Mislijo, da se bodo razgovori v kratkem nadaljevali. Vzrok zakasnitvi je bil v tem, da je bila potrebna predhodna konzultacija med Naggiarom in predstavnikom angleškega zunanje urada, ki je dobil nove instrukcije, nanašajoče se na priprave glede vojaških pogajanj. Po poročilih listov v Moskvi optimizem, ker tudi tam smatrajo za gotovo, da bo naposled dosežen sporazum. Vzrok tega optimizma je tudi v tem, da tudi z ruske stra-

ni zadnje dni delajo z vsemi naporji, tako kakor v Londonu in Parizu, da se odstranijo še zadnje ovire za zaključitev trojnega pakta. Prihod angleških in francoskih vojaških zastopnikov pričakujejo še ta teden. Takoj po prihodu se prično vojaška pogajanja vzporedno s političnimi.

Pariz, 1. avgusta. AA. DNB: V obveščevalnih krogih smatrajo, da bo angleško vojaško odposlanstvo, ki potuje v Moskvo, prispelo v sredo v Pariz, kjer bo imelo razgovore s člani francoskega vojaškega odposlanstva. Ob odposlanstvu odputujeta skupno v soboto v Moskvo.

Poljska grozi Gdansk z bojkotom

Če ne bodo prenehali napadi na Poljsko

Gdansk, 1. avgusta. AA. Reuter: Kakor se izve, je poljski generalni komisar v Gdanku Hodacki prekinil svoj kratki odid ter se vrnil v Gdansk, da ponovno prevzame svojo dolžnost in napravi potrebne korake zaradi najnovejših dogodkov, ki se razvijajo v smeri ostre gospodarske borbe med svobodnim mestom in Poljsko. Pred 15 dnevi so Poljaki zagrozili, da bodo umaknili svoje ljudi in ustavili trgovino z Gdankom, ako bodo obla-

sti svobodnega mesta še nadalje ovirale delo poljskih inšpektorjev ter delo v skupni tovarni margarine v Gdanku. Poljska sedaj noče več kupovati margarine iz omenjene tovarne. Senat je istokot najavil gospodarsko vojno proti Poljski, ako ne bo upoštevala sklepov senata svobodnega mesta. Govori se, da bodo trgovci v Gdanku prenehali dobavljati Poljski sveže ribe. Istokot javljajo, da je Berlin pripravil podpirati senat tudi finančno.

Češka dobi svojo armado

Praga, 1. avgusta. AA. DNB: O priliki proglasitve protektorata nad Češko in Moravsko je Hitler odobril predlog, da se ustanovi posebna armada čeških vladnih čet za ohranitev reda in javne varnosti. Izve se, da bo predsednik protektorata vrhovni poveljnik te armade. Predsednik vlade bo vodil administrativne posle. Poveljnik bo generalni inšpektor s sedežem v Pragi. V Pragi, Brnu in Kraljevem Grad-

cu bodo imeli sedeže inšpektorji, ki bodo poveljevali bataljonem, ki bodo imeli svoje garnizije v raznih mestih protektorata. Člani čet, ki morajo biti češke narodnosti, bodo rekrutirani iz bivših članov češke vojske, njihove vrste na bodo spopolnjene s prostovoljci, ki se bodo zavezali služiti 25 let. Armada bo štela 280 častnikov in 7000 mož.

Poskusna mobilizacija vsega vojnega letalstva v Zedinjenih državah

Washington, 1. avgusta. e. O priliki proslave 30 letnice ustanovitve ameriškega vojaškega letalstva bo danes poizkusna mobilizacija vseh ameriških letalskih sil, in sicer na ozemlju vse unije. Pri tej mobilizaciji bo sodelovalo med drugim okrog 2000 bombnikov. Glavno področje tega poleta bo ob Tihem oceanu od mehiške do kanadske meje. Ob obali bodo v nastoj-

po 13 milij nameščeni opazovalci, katerih naloga bo, da takoj obveste glavni letalski stan, kakor hitro se bo približal »sovražnik«. Med letali bodo tudi najmodernejši velikanski bombniki s posadko 15 mož, katerih akciji radij znaša 5000 km in ki lahko razvijajo hitrost nad 500 km na uro. To bodo največje letalske voje, kar jih poznamo.

Zaboljšanje zdravniške službe

Anketa Delavske zbornice na pobudo strokovne organizacije grafikov

Ljubljana, 1. avgusta. Dopoldne se je začela v posvetovalnici Delavske zbornice anketa o izboljšanju zdravniške službe v socialnem zavarovanju. Anketo je sklicala Delavska zbornica na pobudo strokovne organizacije grafikov. Za izboljšanje zdravniške službe ob priliki sklenitve kolektivne pogodbe z uradnimi zdravniki se je zavzemala tudi Delavska zbornica sama. Toda nedavno delavske zbornice kakor tudi delavske strokovne organizacije, to se pravi zastopniki zavarovancev, niso bili pripravljeni k izredno pomembnim posvetovanjem, ko so pri SZOR odločili o novi kolektivni pogodbi z zdravnikom ter o zdravniški službi sploh. Predlogov Delavske zbornice tudi niso upoštevali v pravnih, ki urejajo zdravniško službo. Zdej je kolektivna pogodba pred odobritvijo pri ministru za socialno politiko. Anketa je bila torej prav za prav sklicana za prepoznavo. Vendar sklicatelj mislijo, da bi se dalo marsikaj izboljšati v okviru sedanje ureditve, če bi na pristojnih mestih pokazali za to dovolj razumevanja.

Na anketi so bile zastopane številne strokovne delavske in namenske organizacije. V imenu Delavske zbornice je poročal F. Uratnik o prizadevanjih zbornice za izboljšanje zdravniške službe v socialnem zavarovanju. Podal je tudi stvarno kritiko sedanje zdravniške službe okroglih uradov. Delavska zbornica je tudi že razpisala pismo anketi pri priključeni strokovnih organizacijah o zdravniški službi v delavskem zavarovanju. Prejela je 37 odgovorov. Del odgovorov se tiče administrativne ureditve in ne samega sistema zdravniške službe. Karakterizacija odgovorov strokovnih organizacij o zdravniški službi je pa menda najboljše v odgovoru: Dosedanje poslovanje zdravnikov socialnega zavarovanja je pri nas pogosto tako, da imamo vtis, kakor bi hodili k zdravnikom reveži, ki se brezplačno zdravimo. Sprejeti smo pogosto neprijetno, pregledani skrajno površno, odpravljeni hitro. Vse to vpliva na bolnika zelo neugodno. Posebno mučna zadeva so zdravniški obiski bolnikov na domu. Zdravnik hodi neradi na domove. Če pa že morajo iti, pridejo v hišo z nevoljo, godrnjajo. Nešteto primerov je bilo, ko so bolniki samo po enkrat klicali urad. Zdravnik, potem so si pa raje odrgali od ust in se obrnili na zasebno zdravila.

Osednji urad za zavarovanje delavcev kakor tudi okrogli uradi seveda neradi priznavajo, da je njihova služba slaba. Ob-

doljujejo pa delavce, da izboljšajo socialno zavarovanje, da imajo pretirane zahteve, da uničujejo zdravila itd. Kljub temu so zastopniki zavarovancev lahko stvarno ugotovili že večkrat, da je sistem zdravniške službe v našem socialnem zavarovanju pomanjkljiv ter v načelu zgrešen, ker je v slabem pomenu besede birokratičen. Da zdravniška služba v resnici ni idealna pri bolniških blagajnah sprevidimo že po tem, da zdravnik nima dovolj časa za pregled bolnikov ter da odpade na uro po 30 in več ordinacij na zdravnika. Neštete pomanjkljivosti, odnosno vzroke pritožb zavarovancev bi morali temeljito preiskati pred uveljavitvijo novih pravilnikov o ureditvi zdravniške službe. Vsekakor bi morali upoštevati zahteve zavarovancev. Zdravniško službo pri okroglih blagajnah ocenjujejo ter nadzirajo zavarovanci sami in te ocenitve zavarovancev bi uradi morali upoštevati. Kakor pa kaže, se ne obeta nobeno izboljšanje po sklenitvi nove kolektivne pogodbe in zdi se celo, da bo sistem postal še bolj birokratičen.

Podrobno kritiko zdravniške službe bolniških blagajni je podal zastopnik grafične organizacije D. Kosem. Obrazložil je glavne zahteve grafičnega delavstva glede reorganizacije zdravniške službe ter jih strnil v 9 točk: 1. Uradov zdravniške ordinacije naj bodo povsem enake ordinacije pri zasebnih zdravnikih. 2. Urad naj uve, da najboljši in najučinkovitejši zdraviljenje ter naj se uvede sistem individualnega zdravljenja; smoter naj bo temeljito in ne hitro zdravljenje. 3. Bolnikom s trdovratnimi dolgotrajnimi boleznimi naj posvečajo posebno pozornost ter naj bo uvedeno klinično zdravljenje. 5. Urad naj izdaja najboljše in najučinkovitejša zdravila. Pojem zdravilne in ne zdravilne zdravil naj odpravijo in naj razlikujejo samo med manj učinkovitimi in najučinkovitejšimi zdravili. 6. Obiski zdravnikov po pozivu na dom naj bodo hitri in zanesljivi. Če uradov zdravnik ne more prispeti v 4 urah na bolnikov dom, naj bo dovoljeno poklicati na uradov stroške zasebnega zdravnika. 7. Ocenjevanje ponesrečencev za invalidnost naj bo uvedeno po presoji poklicne neposobnosti in ne šablonsko. 9. Zdravnik naj bo odgovoren za svoj posel, da ga bodo lahko poklicali na odgovorno po utemeljenih pritožbah bolnikov.

Ta zahteve organizacije grafičnih delavcev so v splošnem odobraval vsi udeleženci ankete. Ob zaključku lista se razprava nadaljuje.

Poglejmo še malo za kulise!

Gledališka mojstra Franc in Viljem Leben v Operi in Drami ter njuni strokovni delavi

Ljubljana, 1. avgusta. Gledališče je podobno poslopiju, ki stoji na samih stebrih: vsi ti stebri so prevažni in če bi odnehal en sam, bi bil polom polom. Dva taka stebra, silna in bistvena, sta gledališka mojstra, brata Lebena, Viljem in Franc, imata nemško ime, a slovensko srce, saj sta ljubljanski rajci. Že ko sta se učila in izučila umetnega mišarstva pri U. Mathianu na bivši Dunajski cesti, sta med nemškotatarskimi in med narodno mislečimi tovariši pogumno zastopala slovensko zavest ter če ni zadovoljstvo samo jezik, uveljavila včasih celo svojo pest.

Ker sta bila hkratu izjemno spretna in iznajdljiva v svoji stroki, ju je vendarle poklicalo bivše ljubljansko nemško gledališče na delo v Gradšce. Izstaknili ju je novinar, gledališki kritik ter tajnik Theatervereina Janušovski, poljski renegat in stebel ljubljanske nemške kulture, angažiral pa nemški ravnatelj Richter, odlični igralec in ljubezniv mož. Kot absolutna bivše ljubljanske obrtne šole in Mathianova izučena mišarska pomočnika sta brata Lebena — Franc leta 1910. in Viljem od leta 1911. — prišla v gledališki strokovni šoli pod vodstvo gledališkega mojstra Jak. Schmidta, izvrstnega veščaka, ki je bistra Slovenca naglo uvedel v vse stroke zakulisnih dolžnosti.

Kot Slovenca sta bila seveda mobilizirana in prebila vojno na fronti. A tudi na dopustih sta pomagala za odrom. Po vojni sta iznova nastopila svoji službi pri nemškem gledališču in ostala ondi do zaključka. Viljem Leben je bil celo tisti Slovec, ki je spustil železni zastor sredi zadnje nemške predstave v Kaiser Franz Joseph Jubiläums Theatru po dijaških demonstracijah.

Brata Lebena sta me kot pooblaščenca Gledališkega koncorcija sprejela na odru, ko sem prevzemal nemško gledališče za slovensko upravo, in predstavila tehnično osebo in razkazala vse poslopje in skladnice v sedanji banovinski hiši za Dramo. Po mojem naročilu sta zbrala tudi ves inventar bivšega nemškega gledališča, kar ga je bilo še izven poslopja, v bivši nemški kazini in celo v mrtvašnici pri Sv. Krištofu. Tam so bili namreč postavljeni vitezi v železnem oklepu s čelado in orožjem kot dekoracija ob stalnem mrtvaškem odru vojnih žrtv. Februarja 1919 sta bila že brata Lebena angažirana, Franc za gledališkega mojstra v Operi, Viljem pa za gledališkega mojstra v Drami.

Tudi slovenske delavce smo obdržali, odpustili pa gledališkega mojstra Schmidta, poljskega renegata, ki se je zatekel v Avstrijo, vrviščarja Fr. Firlo, takisto Poljaka, ki se je vrnil v domovino in Slovenca Kapljo, vratarja in vrviščarja, ki se je vso dobo kazal zagrizenega Nemca, Dunajčana. Izdala ga je šele mati, Litijanka, ko je prišla sina obiskat in razkrila, da je odpadnik. Ostal je pa Ivan Matejček, zaveden Čeh, ki je pozneje postal gledališki mojster mariborskega Narodnega gledališča, kjer je še danes.

Brata Lebena sta gledališka ali odraška mojstra in oskrbnika obeh naših poslopij. Kot taka imata vodstvo vsega tehničnega oseba, delavcev in strokovnih rokodelcev. Odgovorna sta za pravilno in naglo postavljanje dekoracij na odru pri skušnjah in na predstavah ter za varno spravljanje vsega inventarja po predstavah. Se posebej odgovorno delo imata z montiranjem kulis ter s pripravljavanjem in smotrnim uporabljanjem lesovja. Tehnična navodila sprejemata po scenografu inž. Franzu, a sta za točno izvrševanje de-

sto zelo kočljivih nalog odgovorna ne le upravi, temveč tudi preglednikom policije, banske uprave, magistrata in gasilcev.

V operi ima Franc Leben šest premikačev kulis, tapetnika, pohištvarja, vrviščarja, kurjača, rekvizitarja, dva električarja, nočnega čuvaja, gledališkega slugo, telefonista, ki je hkratu dnevni stražar, in končno tri snažilke vsega poslopja.

V dramu pa ima Viljem Leben štiri premikače kulis, tapetnika, pohištvarja, vrviščarja, kurjača, rekvizitarja, dva električarja, nočnega čuvaja, gledališkega slugo, telefonista, ki je hkratu dnevni stražar, in končno tri snažilke vsega poslopja.

Narčje za leseno ogrado bodočih kulis izvršuje scenograf, a ga izdelujeta Lebena z delavci v mizarni. Tako dovršeno ogrado pošiljata v slikarno mojstru slikarju Skružnemu, kjer jih prelepajo s platnom ali papirjem. Skružni s pomočnikom končno platno ali papir poslikajo po osnutkih Franzovih ali svojih. Kadar se mudi, delajo tudi vso noč. Tehnično osebje dela v sezoni navadno od 8. zjutraj do 12. včasih celo do 2. popoldne, nato pa od 6. zvečer do zaključka predstave.

Papirnate dekoracije v paravanah steneh so ugodne za slikanje in naperenje, delavcem pa povzročajo odgovornejše paznje, ker se kulise v papirju rade svnjajo in poškodujejo, a dajejo tudi več dela s pritrjevanjem stebrov in lesnih sponk, česar pri platnenih dekoracijah ni potreba v toliki meri in s toliko pazljivostjo.

Z zadovoljstvom lahko ugotovljamo, da so se pod vodstvom bratov Lebenov v pretekli sezoni izvrševale vse predstave, srečno, brez nezdov, v popolnem miru in redu ter da vlada med režiserji in tehničnimi osebji, ki je trezno in marljivo ter docela sposobno, vedno najlepša harmonija. Tudi to dejstvo je v največji meri zaslug bratov mojstrov Lebenov. Fr. G.

Objave VIII. Mariborskega tedna

Maribor, 31. julija. Prireditve letošnjega VIII. Mariborskega tedna od 5. do 13. avgusta bodo za naš območje Maribor s njegovim posebnim položajem tudi, in morda celo v prvi vrsti narodnega in državnega značaja, ker bodo kot gospodarska in kulturna revija dela in življenja slovenskega severovzhoda po kazalo trdno življenjsko voljo kljub težkim časom. Največjeje narodnega pomena pa bo nedvomno močnejši Festival slovenskih narodnih običajev v soboto 5. popoldne in v nedeljo 6. avgusta dopoldne na stadionu SK Železnikarja ob Tržaški cesti. Zato je potrebno, da obišče v teh dneh slovenski območje Maribor vse, kar se zaveda potreb, ki nam jih stavi sedanji čas. Enkrat samkrat v letu nas kliče zeleno mesto ob Dravi in vsaj enkrat samkrat se odzovimo njegovemu klicu!

Festival slovenskih narodnih običajev v okoliščini letošnjega VIII. Mariborskega tedna dne 5. in 6. avgusta bo največjega števila naše folklorne ne le v Sloveniji, marveč sploh v Jugoslaviji. Za mariborsko ta festival naravnost odkritje bogastva naših narodnih spodob, za katere smo se doslej vse premalo zanimali. Za prihod v Maribor je od 4. do 6. in za odhod od 5. do 7. avgusta dovoljena četrtinska vozna po železnici ljubljanske drsčice.

Z lastnim trudom in lastno močjo se je Maribor osvobodil z lastnim trudom in lastno močjo si je ustvaril tudi svoje gospodarske in kulturne življenjske pogoje. Plodove tega svojega optimističnega dela bo pokazal na veliki gospodarski in kulturni reviji letošnjega VIII. Mariborskega tedna od 5. do 13. avgusta. Kdor se hoče na lastne oči prepričati, koliko volje je v našem obsejnim ljudstvu, naj pride v teh dneh v Maribor! Ne bo mu čal. Za prenočišča in prehrano je preakrbljeno v polni meri in v splošno zadovoljstvo.

Nov zemljevid škofjeloškega okraja

Po obsegu in točnosti je dobil škofjeloški okraj zemljevid, ki prekaša vse, kar smo do zdaj imeli na tem polju. Izdelal ga je učitelj na meščanski šoli v Škofji Loki g. Ivan Grum, ki je žrtvoval nešteto ur in dni, da nam je pripravil zemljevid, ki smo ga v resnici lahko veselili. Hipometrični zemljevid škofjeloškega sreza je izdelan v merilu 1:20.000, velik pa je 190 cm v kvadrat. Gre tedaj skoro za 4 kvadratne metre veliko stensko karto, s čimer je tudi povedano, da je lahko podano naše ozemlje pregledno, nazorno in natančno, kar se da. Namen zemljevida s plastinami na 100 m je bil, podati relief sreza. Zemljevid se približuje življenju. Le tako more potekati zemljepisno šolsko delo v pravilnejši usmerjenosti, vzpetost tal prihaja do preglednejšega in tudi pravilnejšega izraza. Studij zemljišča je pravilnejši, šolsko delo ne vidi gorovja zgolj v črtah, marveč v plasteh, podanih v niansah barv. Zemljevid prikazuje Gorenjsko za 40 km zračne črte, od Boh. Bistrice do Mednega in od Idrije do Predvorja. Odlikuje ga vzorno lepa in lahko čitljiva pisava (delo g. F. Otujaka), očrtane pa so poleg državne in banovinske meje tudi občinske, vrhovi, vasi, cerkve, države, banovinske in občinske ceste in pota, vode do podrobnosti itd. Zemljevid je hkrati namenoma priručnik, da se bo lahko dopolnil po specialnih gledanjih na loški srez PTBC bi lahko vrisala zdravstvene okolišnice in postojanke, SVD sedeže svojih podružnic, SPD zopet smučišča, planinske kočice in smučarska pota, izpopolnjevali se bodo vrši s pošasti, šolskimi in gospodarskimi okolišči (katastrska uprava), določale črte razvodnice, oznamovalni kraji, tujsko prometne postojanke, meje loškega gospostva itd., kar vse bo izpopolnilo zemljevid do take višine, kakršne doslej bržčas v tej smeri še noben okraj v Jugoslaviji ni dosegel. V razmejitvenem, gospodarskem, upravnem, kulturnem, turističnem in zdravstvenem pogledu bo prikazan škofjeloški svet kakor na dlani. Zemljepisna mreža je nakažana v minutah.

Originalni zemljevid dobi škofjeloški muzej, ki se bo lahko ponašal z reliefom, v ostalem pa je za zemljevid veliko zanimanje v vsej domači javnosti. Z novim šolskim letom prejme zemljevid vseh 28 šol v okraju, oglašajo pa se tudi že drugi zanimanci iz vrst oblasti, društev, korporacij in posameznikov. Mislimo, da tehtna pridobitev sama na sebi dovolj hvalečnika, ki se ni lotil odgovornega in težkega dela iz trgovsko-poslovnih vidikov, marveč iz ljubezni do zemljepisa in šole. Škofjeloški okraj seveda ima od tega korist, čeprav nehoti. Zemljevid najtopleje priporočamo.

Iz Celja

c — Iz celjske statistike. V mesecu juniju je obiskalo Celje 1188 tujcev (927 moških in 261 žensk) nasproti 1066 v letošnjem juniju in 1341 v lanskem juniju. V preteklem mesecu je umrlo v Celju 36 oseb in sicer 12 v mestu in 24 v javni bolnici.

c — Zaradi organizacije obiska festivala slovenskih narodnih običajev v Mariboru je sklical celjski župan sestanek zastopnikov vseh kulturnih in nacionalnih društev. Sestanek se bo pričel danes ob 18. v sejni dvorani na mestnem poglavstvu.

c — Umrli je v nedeljo Pred grofijo 9 v starosti 68 let železniški zvanik v p. g. Franc Rupš.

c — Uradni dan Zbornice za TOI za Celje in okolico bo v torek 8. t. m. od 8. do 12. dopoldne v posvetovalnici Zdrženja trgovcev za mesto Celje v Razlagovi ulici.

c — Tri nesreče. V soboto je 26letnemu delavcu Jožetu Dolancu iz Dobovca pri Sv. Juriju pod Kumom pri delu razmestilo meča na levi nogi. Istega dne se je pri vaji z bombami v Celju pri eksploziji bombe ponesrečil 22letni Emin Eminović iz Djujakovića pri Kačaniku v Južni Srbiji. Dobil je hude poškodbe na glavi. V soboto je trčil 24letni delavec Ivan Rojc iz Lisc pri Celju s kolesom v tovorni avtomobil in si močno poškodoval desno nogo v gležnju. Ponesrečenci se zdravijo v celjski bolnici.

c — Tomo Grah in Drago Zabkar na zadnji poti. V ponedeljek ob 16. se je zbral pred hiso umrlega učitelja v p. g. Toma Graha na Dečkovi cesti velika množica pokojnikovih prijateljev in znancev, da spremljajo pokojnika na bližnje okoliško pokopališče. V sprevedu so stivali v velikem številu upokojeni in aktivni učitelji, zastopniki uradov in društev, deputacija gasilske čete v Gaberju in mnogo drugega občinstva. Po cerkvenem obredu na pokopališču se je poslovil od pokojnega v imenu upokojenega in aktivnega učiteljskega učitelja g. Franjo Roš, predsednik sreskega učiteljskega društva v Celju. V lepem govoru je orisal pokojnikovo zaslužno vzgojno, nacionalno in gospodarsko delo ter podčrtal njegovo kremenito značajnost in odlično narodno zavest. Ob 17.30 se je zbrala pred mrtvašnico na mestnem pokopališču množica prijateljev in znancev odličnega nacionalnega delavca, železniskega uradnika in bivšega celjskega podžupana g. Draga Zabkarja, da spremljajo pokojnega do njegovega zadnjega počivališča. Med cerkvenim obredom, ki ga je opravil v mrtvašnici prota g. Bulovan, so zapeli pevci pred mrtvašnico »Vigred«. Nato je krenil spreved do groba. V sprevedu, v katerem so nosili vence Jugoslovenske nacionalne stranke, Slovenskega obrtnega društva, Bratstva pravoslavni Slovencev in pokojnikovih svojcev, so stivali zastopniki JNS, mestne občine, pravoslavni Slovencev in drugih organizacij ter mnogo pokojnikovih prijateljev in znancev. Ko je prota g. Bulovan opravil ob grobu cerkveni obred, med katerim so zapeli pevci »Večnaja pamjate, se je poslovil od pokojnika v imenu Jugosloven-

ske nacionalne stranke namesto nujno zadržanega predsednika celjske krajevne organizacije g. Dr. Kalana predsednik sreske organizacije JNS g. Ivan Prekocič. V globoko občutenem govoru je prikazal pokojnikovo življenje, ki ni bilo posuto s cvetjem, njegovo delavnost in borbenost ter vero v nacionalne ideale Drago Zabkar je bil zvest tovariš in sodelavec ter pošten kot nasprotnik. Bil je Jugosloven po dejanju že takrat, ko je od daleč prihajala prva zarja naše svobode. V Celju je bil vedno med prvimi na delu v borbi za nacionalna in socialna vprašanja. Govornik se je za-

hvalil pokojniku v imenu JNS za vse njegovo bogato delo ter mu počel po težkem življenju in trdem trpljenju sladki pokoj v domači zemlji. Nato se je poslovil od pokojnika g. Viktor Fric v imenu Narodno strokovne zveze. Podčrtal je pokojnikovo udeleževanje v tej organizaciji in njegove zasluge za narodno delavstvo. Pevci so zapeli »Oj Dobrodo!«. Ob zaključku je spregovoril prota g. Bulovan in v tehtnih besedah očrtal lik in nacionalno delo pokojnega Draga Zabkarja, ki je bilo vedno posvečeno narodu in nacionalnim idealom.

Narodno obrambno delo mariborskih srednješolcev

Ob zaključku delovnega tabora v Gradišču na Kozjaku

Maribor, 31. julija. Te dni so se vrtni naši idealni mariborski srednješolci, gojenci obeh mariborskih gimnazij, z delovnega tabora v Gradišču na Kozjaku. Naši dijaki, ki se zavajajo, da je naša severna meja ogrožena, so spoznali, da je treba dvigniti narodno zavest našega kmeta, kar je mogoče doseči predvsem z materialno pomočjo. Ker imajo naši dijaki na razpolago samo svoje roke ter svojo idealno poštenost, so se odločili, da pomagajo našemu obsejmu kmetu pri njegovem delu s svojimi skromnimi močmi. S tem so hoteli pokazati, da razumejo njihove življenjske težave ter da z njimi čutijo. Lepo, spodobno in plemenito misel je takoj podprl prof. Gruntau, ki je prevzel vodstvo tabora. Taborniki so ves čas stanovali v šoli CMD v Gradišču, kjer jim je tamonji upravitelj g. Joško Turk šel v vsakem pogledu na roko.

Naši dijaki so se sijajno izkazali. Vsakega dela so se lotili. Pomagali so gradščanskim kmetom pri kosnji, pri pospravljanju sena, pri vezanju snopov. Delali pa so tudi kuluk na občinski cesti ter opravljali druga opravila. Trikrat so priredili

posebno kinopredstavo. Vrtili so poučne in zabavne filme. Pri zaključni predstavi je sviral med odmore celo domači »orkester«, na sporedu so bile tudi recitacije. Ob večerih pa so naši vrli mariborski dijaki prepevali po vasi z gradiščanskimi fanti.

Seveda je imel delovni tabor na Gradišču tudi številne obiskovalce, med drugimi je posetil svoje dijake tudi ravnatelj g. Martin Mastnak.

Požrtvovalni, mladi idealisti pa so imeli v načrtu poleg ročnega dela pri vsakodnevni kmetijski opravilni tudi anketiranje in poučna predavanja. Zal pa tega iz tehničnih vzrokov niso mogli izvršiti. Ne dvomno pa je žel prvi tabor mariborskih srednješolcev v Gradišču velik uspeh. Zbližal je obsejno gradiščansko ljudstvo z našim nacionalno zavednim mariborskim dijaštvom. Podjetjem in požrtvovalnim mariborskim srednješolcem ter njihovim voditeljem čestitamo k lepemu uspehu. Obenem izražamo željo, da bi naša mariborska srednješolska mladina organizirala drugo leto čim več takih delovnih taborov.

Spominska svečanost koroških borcev

Slovenjgradec, 31. julija. Koroški borci krajevnih organizacij Slovenjgradec, Guštanj, Mežica in Šostanj se vsako leto snidejo na svojem taboru vrh Uršlje gore, kjer si ob krasnem razgledu na vse naše severne meje zabujajo spomine na boje, pri katerih so sodelovali o priliki ureditve naših severnih mej. Domoljubni nagovori in prisrčni tovariški razgovori jih še bolj vežejo v ono skupnost, ki jih je svoj čas vezala, ko so se borili ramo ob ramo in zrlj neustrašno smrti v obraz ter bili pripravljeni, dati svoje življenje za živi koroški borci naših obsejnih krajev. Krajevna organizacija koroških borcev v Slovenjgradu je v to svrhu povabila tudi svoje sosedne organizacije v Guštanju, Mežici in Šostanju, da sodelujejo pri tej spominski svečanosti. Bo torej to skupna spominska slavnost vseh štirih obsejnih krajevnih organizacij koroških borcev. Ta spominska slavnost se bo vršila o priliki letošnjega tabora koroških borcev na Uršlji gori v nedeljo, dne 6. avgusta. V spomin onim koroškim borcem tuk. obsejnih krajev, ki so pred 20 leti dali svoje življenje za osvoboditev naših krajev, postavimo vrh Uršlje gore veličasten. železen spominski križ 5 metrov visok. Križ se bo nahajal na podstavku, v katerem bodo vklesana v mramornate plošče imena padlih junakov. Je to enak križ, kakršen se nahaja na Škrlatci.

Spred spominske svečanosti je slediti: na predvečer, dne 5. avgusta bo kresovanje. V nedeljo, dne 6. avgusta, bo ob 10. uri služba božja v cerkvi na Uršlji gori za padle in umrle koroške borce. Po službi božji zbor koroških borcev pri spominskem križu, odkritje istega in nagovori. Po svečanosti bo tovariški sestanek.

Da bo spominska svečanost res veličastna, vabimo vse koroške in Maistrove borce, da se iste udeležijo v čim večjem številu.

Legija koroških borcev
Krajevna organizacija Slovenjgradec.

Žeparji in sleparji

Ljubljana, 31. julija. V Ljubljano se je nateplo zadnje dni mnogo žeparjev in sleparjev, ki imajo navado izkoriščati revno ljudstvo. Povsod so prežali na žrtve in jih seveda tudi pošteno oskubili. Prijavljena je bila cela vrsta žepnih tatvin, mnogi oskodbenci pa se sploh niso zatekli na policijo in tatvin niso prijavili, ker se jim pač ni zdelo vredno ali ker so bili prepričani, da bi bila prijava zaman. Imeli pa so nekateri žeparji tudi smolo in so jih zalotili.

Na Tyrševi cesti je bil aretiran neki Ivan Belančič, doma iz Barlova v okolici Zagreba. Belančič je že znan kriminalni tip, ki ga išče tudi zagrebška policija, kateri pa se je spretno izmikal. Na Tyrševi cesti je poskusil sreb v gneči med kmečkimi ženskami, ki jim je posegal v košare in žep. Pri tem pa je bil, dam star praktik, v enem primeru precej neroden, tako da so opazili njegovo početje, nakar ga je kmalu zgrabil stražnik. Belančič je bil že prej znan ljubljanski policiji in je bil lani za 3 leta izgnan iz Ljubljane.

Prav tako je bil na Tyrševi cesti aretiran 42letni nezaposleni natakator Mato Brebec, ki si je hotel z žepnimi tatvinami pomagati do denarja. Med drugimi je posegal tudi v žep mesarju Francetu Zalarju iz Pleteršnikove ulice, mu hotel izmakniti denarnico z 260 din. Zalar, dasi je bil v gneči in pa začetil tujo roko v svojem žepu in je Brebec hitro zgrabil. Zlikovec se mu je skušal izvit, toda Zalar ga je krepko držal. Izročil ga je straži, ki ga je spravila v zapor.

Alojz Podpečan pa je lovil lahkoverne ljudi na karte. Sleparji je po gostlinah, večerj malo pred polnočjo je prišel v neko gostilno, kjer je ujel v mrežo brisavskega pomočnika Jerneja V. iz šiške. Pregovoril ga je, da sta pričela »kupčkat« in je pri tej hazardni igri dosledno dobival le Podpečan. Ko je izgubil že večjo vsoto, se mu je igra nenkrat zdelala nepoštena. Zato je odhitel na cesto in obvestil stražnika, ki je Podpečana aretiral. Podpečan je stražnik zaplenil karte in prilgani de-

nar, kasneje pa so našli na policiji pri njem še štiri medenine prstane, podobne zlatim, s katerimi je Podpečan najbrž tudi uganjal sleparije.

Baležnica

KOLENDAR

Danes: Torek, 1. avgusta katoličani: Vezil sv. Petra

DANASJNE PRIREDITVE

Kino Matice: Zaza
Kino Union: Legija časti
Kino Sloga: Beg pred smrtjo
Kino Šiške: Silly revija

DEZURNE LEKARNE

Danes: Mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9, Ramor, Miklošičeva c. 20, Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Ozpod sita

Brez naše krivde je nastal v našem železniškem prometu nered. O tem se je že večkrat govorilo. Ker so razmere vedno slabše, bo treba nekaj ukreniti. V nedeljo je odpeljal drugi večerni brzovlak z Jesenice z enourno zamudo. Priključiti so mu morali vagon mednarodnega brzovlaka, ki bi bil moral odpeljati z Jesenice že ob 18.25. Potniški vlak, ki odhaja z Jesenice ob 20.20, je bil v Ljubljani pred brzovlakom, čeprav bi moral ta po voznom redu odpeljati z Jesenice ob 20.08 in prispeti v Ljubljano ob 21.33. Tako so z osebnim vlakom potujoči potniki prispeli v Ljubljano prej kakor oni z brzim. Nastane vprašanje, čemu se pelje človek z brzovlakom in plača znatno višjo vozno, ko pa lahko prej prispe v Ljubljano z osebnim vlakom?

Krivda tu ne zadene naše železniške uprave, kajti iz sosedne države prihajajo mednarodni brzovlaki redno s tako veliko zamudo, da zanaša to vedno večji nered v naš železniški promet. Nepoučeni ljudje mislijo, da je kriva naša železniška uprava, in tako imamo dvojno škodo. Po naših železnicah potujoči tujci dobe povsem napake vtise o naših razmerah. Naš železniški promet pa tudi trpi, ker se ne more pravilno razvijati. Ker se neredi vedno večji in ker postaja že sistem, da prihajajo mednarodni brzovlaki čez našo mejo z velikimi zamudami, bo treba končno nekaj ukreniti, da se napravi red. Nične ne more zahtevati od naše železniške uprave, da bi delala pokoro za tuje grehe.

Iz Ptuja

— Uboj? V nedeljo proti večeru so našli vaščani blizu Juršinec neznanega mrtvega moškega, ki je imel veliko rano na glavi. O tem so takoj obvestili orožnike, ki so pa odredili prevoz trupla v mrtvašnico pri Sv. Lovrencu v Slov. gorah in obvestili sodišče v Ptuj, ki je odredilo sodno obdukcijo trupla. Preiskava bo doglala, ali gre za uboj ali pa nesrečo.

— Sv. Ano so praznovali v nedeljo pri Sv. Ani v Hal. Po stari navadi se je praznovanje udeležilo veliko ljudi iz tamošnje okolice, pa tudi iz Ptuja je bilo mnogo gostov. Domača zabava se je vršila v gostilni Debeljaka na Borlu, kjer je veselje trajalo do ranlj jutranjih ur.

— Pocenfelv mesa. Tukajšnji mesar g. Vinko Pernat je znatno znižal cene mesa, tako da prodaja 1 kg govejega mesa po 8 do 10 din, telečja prasa po 8, ledvična in končna pečenka po 10, svinjsko meso po 14 do 16 din za kg. Cene je znižal od 2 do 4 din pri kg. Upamo, da bodo tudi drugi mesarji storili tako in znižali cene mesa, ki so današnjim razmeram in glede na cene živine res previsoke.

Južnotirolsko društvo v Innsbrucku razpuščeno

Dunajski uradni organ »Wiener Zeitung« objavlja odredbo o razpustu Južnotirolskega društva v Innsbrucku. Predloženo društvo je konfiscirano. Odredba nosi datum 22. februarja 1939, objavljena pa je bila šele to dni. Iz tega bi se dalo sklepati, da je odredba izšla v zvezi z italijanskimi ukrepi na Južnem Tirolskem in s sporazumom, sklenjenim med nemško in italijansko vlado o izselitvi južnotirolskih Nemcev. Kakor znano, hotela obdržati s primernimi ukrepi popolnoma izločiti iz medsebojnih odnosov vprašanje Južne Tirole.

DNEVNE VESTI

— Naši umetniki v tujini. Iz nemških listov posnemamo, da je imel naš rojak Peter Furlan na nemških odrih naravnost triumfalni uspeh. Kritika je polna hvale in slavospevov, kakršnih nismo navajali o naših umetnikih v tujini. V Puccinjevi Tosci je nastopil Furlan nepričakovano dovršeno. Umetnik — piše kritik — razpolaga s krasnim, mehkim lirskim tenorjem, s katerim se naravnost igra. Zlasti, so visine neprisiljene, zveneče, lepo frazirane in tako jake, da vedno nadkrijuje orkester. Poleg temperamenta je Furlan tudi igral, ski popolnoma dovršen. Številna publika je bila za mladega umetnika zelo navdušena in mu je priredila ovacije, želimo, da bi g. Furlana slišali tudi na našem odru.

— Izvozniki oprešeni obvezne oddaje 25%. Izvozniki deviz Narodni banki. Finančni minister je izdal odlok ter z njim opoziti naše izvoznike za neklirne države obvezne oddaje 25% izvoznih deviz Narodni banki za račun države po uradnem tečaju. Ta odlok je stopil že v veljavo. Bil je zelo potreben; naši izvozniki so bili zelo pri zadržani zaradi oddaje deviz po uradnem tečaju. Dokler se ni bilo večje razlike med borznim in uradnim tečajem, oddaja deviz Narodni banki po uradnem tečaju ni pomenila nobenih težav. Pozneje je po odlok deviz vedno bolj presegal dotok in se je pojavila razlika med uradnim tečajem in tečajem tako zvanega svobodnega tržišča. Izvozniki niso mogli dobiti več prave privlačnosti za celotni znesek dobjenih deviz, kar je začelo neugodno vplivati na naš izvoz v tako zbrane devizne države. Ukrep finančnega ministra bo nedvomno koristil našim izvoznikom in se bo pospešil izvoz v nekatere države.

— Novi rudnik pirita v Sloveniji. Indu. stric Westen je ustanovil družbo Pirita d. d. Družba namerava odpreti rudnik pirita pri Veliki Pirešici. V ta namen je že zaposlenih okrog 30 delavcev, in sicer pri pripravljalnih delih. Ko bodo našli večjo žilo rude, bodo začeli delati v večjem obsegu in spravi bodo v obrat rudniške naprave.

— Turistom, planincem je prepovedan prehod državne meje na Karavankah. Nemški alpinistični referent na Koroskem je obvestil planinska društva in pristojne oblasti, da je prekrasčenje jugoslovanske meje na planinah prepovedano. Prehod je dovoljen samo na cestah in železnicah s predpisanimi listinami, na planinskih poteh je pa prehod strogo prepovedan vsem.

— Nova tovarna celuloze v Vidmu pri Krškem. Novo tovarno v Vidmu pri Krškem, ki jo je zgradil g. Franc Bonac, je prevzela družba z o. z. Celuloz. Tovarna bo začela obratovati jeseni. Izdelovalni bodo celulozo prve vrste, ne le za najfinjši papir, temveč tudi za predelavo v umetno svilo in bombaževino. Dalje bodo izdelovali tudi celofan in lesno volno. Kapaciteta tovarne znaša 6.000 ton celuloze na leto, instalacije so pa prilagojene za ureditev obrata tako, da lahko producirali po potrebi na leto do 9.000 ton celuloze. Toda težko je reči, ali bo tovarna lahko obratovala vedno s polno kapaciteto, ker je v naši državi še nadprodukcija celuloze.

— Letovišče za subotičke duhovnike v Sloveniji. Rimokatoliška škofija v Subotici je kupila pri Sv. Križu nad Jesenicami večji gozd, kjer je zgradila poštinski dom za duhovnike iz baške škofije. Zgradila je trinadstropno hišo, kjer bodo prebivali duhovniki poštinske škofije. Škof Budanović je v nedeljo blagoslovil letovišče baških duhovnikov v Sloveniji.

— Močni potresni sunki v Dubrovniku. V nedeljo zvečer so čutili v Dubrovniku dva močna potresna sunka. Škode potres ni napravil, le ljudje so se ga ustrašili.

— Nemezi raziskujejo naše petrolejske vrelce. Naša vlada je te dni odobrila pogodbo, sklenjeno med nemeško delniško družbo »Rudokop« v Beogradu ter domačimi družbami »Pannonia« v Beogradu ter »Uljanik in Bitumen« v Zagrebu. Domače družbe imajo rudosledne pravice na 3954 km² obsegačem ozemlju. Blizu Bujačice je nemeška družba že začela postavljati stolpe za vrtnje zemlje in pridobivanje petroleja.

— Uvoz avtomobilov. Po uradnih statističnih podatkih smo uvozili v prvem polletju tekočega leta 3028 tovornih in luksuznih avtomobilov, lani v prvem polletju pa 2443. Letos smo jih torej uvozili 585 več. Vrednost uvoženih avtomobilov je znašala letos 107.500.000, lani za 86 milijonov 500.000. Letos se je torej povečala za 24,27%.

— Nakazila jugoslovanskih državljanov iz Slovaške v Jugoslavijo. »Slovak Press« poroča: Na Slovaškem se mudi stalno več sto krošnjarjev iz Dalmacije in kočevarkega srezja, ki se pečajo s prodajo galanterije na drobno in razne druge robe. Ko so bili letos po 14. marcu prekinjeni plašni odnosi med Jugoslavijo in Slovaško, odnosno ko se niso razvijali več pravilno, krošnjariji niso mogli pošiljati svojih prihrankov družinam v domovino. Obnovitev rednega plačilnega prometa med Jugoslavijo in Slovaško je vzbudila med jugoslovanskimi državljanji na Slovaškem veliko veselje. Odslej lahko pošiljajo svojim družinam ne samo prihranke za vzdrževanje, temveč tudi denar iz časov, ko je bil plačilni promet med obema državama v zastoji.

— Letošnja letina pšenice. Po prvi predhodni cenitvi kmetijskega ministrstva bo vrh letošnja letina pšenice v naši državi 282.342 vagonov, in sicer v vrdarski banovini 25.950, v vrbski 13.089, v dravski 7438, v drinski 26.059, v dunavski 128.631, v zetski 6848, v moravski 27.167, v primorski 4547, v savski 42.063 in na ozemlju uprave mesta Beograda 557 vagonov. Glede pridelka pšenice je bilo letošnje leto rekordno v vrdarski, vrbski, dravski, zetski in primorski banovini.

— Zagreb dobi novo palačo finančne direktorije. V nedeljo se je mudil v Zagrebu pomočnik finančnega ministra dr. Sladojević, ki si je ogledal parcelo, kjer bo zgrajena nova palača finančne direktorije. Palača bo zgrajena ob varaždinski cesti za igriščem Gradinskega.

— Milijon din je zapustila cerkev. Na Palacu pri Subotici je umrla nedavno Karla Višnja, vdova bivšega sreskega načelnika v Starom Beču. Bila je Matarka. V oporočilo je zapustila vilo, kopališče Palac in 30 orolov zemlje cerkveni občini in določila, naj se s tem denarjem razširi katoliška kapela v Palacu v cerkev, v kateri naj se vedno pridiguje v madžarskem jeziku. Cerkev zapuščeno premoženje se ceni na milijon din.

— Enega utopljenca so iskali, drugega našli. V Osljeku je utonil v nedeljo stari sinček tramvajkega sprevodnika Dionijs Horvat. Baje ga je pahnili v vodo njegov

tovariš. Utonil je vprko otrok in sosedov. Oče je solzni očmi prošil sosedo, naj pošlejo sinčovo truplo. Kmalu so pa potegnili iz vode truplo 18letnega delavca Iv. Laznika iz St. Jurja v Sloveniji, ki se je mučil pred dobrim mesecem po opravihi v Osljeku in je med kopanjem utonil. Dečkov truplo so našli šele včeraj zjutraj.

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo deloma oblačno, a stalno vreme. Najvišja temperatura je znašala včeraj v Beogradu 33, v Zagrebu, Sarajevu in Splitu 32, v Mariboru 31,5, v Ljubljani 28,4, v Kumboru in Dubrovniku 29, na Visu 28 in na Rabu 27 stopinj. Davi je kazal barometer v Ljubljani 765,9, temperatura je znašala 18 stopinj.

— Savo je hotel preplaviti, pa je utonil. Sava pri Zagrebu je zahtevala v nedeljo novo žrtev. Na povratku z veslaške tekne je hotel 45-letni jermenar Anton Ružić preplaviti Savo. Zeno je pustil na bregu, da bi se peljala čez Savo s splavom, sam se je pa slekel in skočil v vodo. Ko so bili splavarji že na drugem bregu, so Ružića zaman pričakovali. Pozno v noč so iskali njegovo truplo, pa ga niso našli.

— Volkovi raztrgali 35 ovac. V vasi Kutu v Bosni so vrtli volkovi v stajo Ibrahima Belihasanovića in mu raztrgali 35 ovac. V planinskih krajih Bosne se je pojavilo zadnje čase mnogo volkov.

— Vihar prevrnil jadrnico. V soboto popoldne so se odpejali štirje fanti iz Splita z jadrnico na morje. Sredi Bračkega kanala jih je pa zajel vihar in jim jadrnico prevrnil. Na pomoč jim je prihitela druga jadrnica in jih rešila.

— Jugoslovanskega Gandhija so pretepli. V Kragujevcu so pretepli Milovana Pantovića, ki je znan tudi pod imenom »jugoslovanski Gandhi«. V listu »Odkod šumadije« je opisoval nekatere podrobnosti iz afere trgovine z dekleti. List je sam prodajal po ulicah in kričal na ves glas, da je v njem velika senzacija. Ko je stal pred neko kavarno, sta stopila iz nje lastnica in njen brat, ki sta Pantovića preletala. Kot invalid se ni mogel braniti. Pretepla sta ga tako, da je obelzel nezavesten.

— Teška prometna nesreča. V bližini Subotice se je pripetila v nedeljo teška prometna nesreča. Franjo Mikulik se je peljal z motokocilom, v trkolci je pa sedel Ivan Molnar. Na križišču je opazil Mikulik pešca in hotel je motor ustaviti. Pešec je bil Mio Majnat. Hotel je skočiti na drugo stran ceste, pa ga je zadel motokocil. Udaril ga je tako močno, da je kmalu izdihnil. Mikulik in Molnar sta se pa tako močno pobila, da so ju morali prepeljati v bolnico.

— Delavca je zaklal. V nedeljo popoldne sta se spila v Budniku blizu Novega Sada delavci Ljudevit Antonović in Marko Madjarac. Bila sta pijana. Med prepriom je Madjarac Antonovića zaklal z nožem.

— Izropana cerkev. V cerkev na Savi pri Jesenicah je prišel oni dan okrog 60 let stari mož, ki pa je kmalu izginil. Kasneje so ugotovili, da je zmanjkalo iz nabiralnikov za okrog 100 din drobiža. Tatvino ima baje na vesti neki bivši trgovski potnik.

— Tatvine koles v Semberjah. Orožniki iz Vevč poročajo, da so se pojavili v njihovem okolišu podjetni tatovi koles, ki so v zadnjem času odpejali lastnikov 4 kolesa. Janecu Dimniku iz Semberja so ukradli 500 din vredno kolo znamke »Puch«. Delavcu Pavlu Jemcu kolo znamke »Diamant«, vredno 1300 din, Angel Hlebič kolo znamke »Aiglon«, vredno 500 dinarjev in nekemu posestniku 700 din vredno kolo, znamke »NSU«.

— Pojasnen vlom. V Hrašah pri Radovljici je bilo nedavno vlomljeno v stanovanje tapetnika Vilka Vida. Vlomilec je odnesel za dobrih 3000 din obleke in nekaj zlatnine. Orožniki so vprašali domače, če se ni morda že kdo dotikal počene šipe na oknu, skozi katero je vlomilec prišel v stanovanje. Ker so domači to zanikali, so orožniki previdno smeli več kosov šipe, na katerih so bili vidni vlomilčevi prstni odtisi in jih poslali v Ljubljano. Na policijski upravi so prstne odtise povečali in jih primerjali s prstnimi odtisi raznih policinskih vlomilcev in kriminalnih razvidnic. Tako so ugotovili, da je vlomil v Vidovo stanovanje štefan Verle, ki ga pa še niso izsledili.

— Druga žrtev eksplozije moznarja. V zagrebski bolnici je umrla druga žrtev eksplozije moznarja, o priliki proslave rojstnega dne dr. Mačka. Na dvorišču neke osnovne šole so na dan proslave streljali z moznarjem, nenadno pa je silna eksplozija raznesla moznar. Šolski sluga Ivana Lajnovš in več otrok v bližini je bilo hudo ranjenih. Pred dnevi je v bolnici podlegel poškodbam učenec osnovne šole Krešimir Vrbanič, včeraj pa je podlegel tudi učenec osnovne šole Ivica Blašković, a stanje učenca Branka Nemanjića je brezupno. Tudi stanje ranjenega sluga je kritično.

— Prepir in pretep. Na Pšati so se včeraj ponotili spri fantje, ki so se najprej pričeli obdelavati s palicami, potem pa je eden potegnil nož in okoli 20letnega kolarkega pomočnika z nožem na levi in desni roki. Tudi v Begunjah na Gorenjskem je prišlo sredi dneva do pretepa v neki gostilni. Med pretepom je nekdo pograbil razbito posodo in udaril 32letnega delavca Stanika Gašperšiča po roki. V šiški pa so razgrajati napadli sredi 28letnega delavca Viktorja Sedeja in ga s palicami ranili na glavi.

— Še dva ponesrečena Posestnik Anton Nograšek iz Bukovice je sredi domov grede padel v temi v občestni jarek in si nalomil hrbtenico. Našli so ga sosedje, ki so ga še ponoči z vozom prepeljali v bolnico. Delavca Franciška Miklavčič, zaposlen v »Jugobrunici« v Kranju, je tako nesrečno padla s kolesa, da si je zlomila desno ključnico.

— Proti sončarici uporabljajte Tscham ba Fil. Kr. dvorni dobavitelj Dr. Gregorčič, Ljubljana, Prešernova 8.

IZ LJUBLJANE

— Ob Celovški cesti zidajo. Letos smo pričakovali živahnijo gradbeno sezono, pa zaradi splošne krize, neurejenih razmer in splošne negotovosti ni prišlo do pravega razmaha gradbenih delavnosti. V mestu je v gradnji le nekaj večjih poslopij, pač pa se precej zida zunaj na periferiji. Zlasti ob Celovški cesti je v delu več novih lepla in v dvodružinskih vili. Zidajo več hiš tudi blizu glavne ceste na polju in v Dravljah, v št. Vidu pa je bilo zadnji čas pokupljenih spet več stavbnih parcel, na katerih si bodo postavili domačini in nekateri Ljubljanci lične hišice,

Obtožen težkega zločina
je pripravljen poročnik-gentleman pretpeti najstrožjo kazen in največje ponižanje, ker bi s dokazom svoje nedolžnosti kompromitiral čast in dobro ime žene — soproge svojega tovariša

Častna legija

Legion d'honneur.
Krasen film, ki zasluži vso pozornost Ljubljane

Na lanskem bienali odlikovan s prvo nagrado!
Predstave ob 16., 19. in 21. uri
KINO UNION
TELEFON 22-21

KINO SLOGA — tel. 27-30
Danes premiera pravega pustolovnega filma
BEG PRED SMRTJO

Življenje jetnikov na »Hudičevem otoku«. Beg skozi džungljo. — Režija: Albert Rogell, po manuskriptu Freda de Gresaca

Kino Matica 21-24
ob 16. in 21. uri
V glavni vlogi lepa
CLAUDETTE COLBERT

ZAZA

je vefilm o pikantni ženi, ki je živila samo za ljubezen

druge zlatnine, v vrednosti 1700 din. Tudi v stanovanje Josipa Vodopivca na Medvedovi cesti v šiški je prišel oni dan neznan zlikovec, ki mu je odnesel več obleke, vredne 1000 din. Marija Zajc, stanujoča na Vodnikovici cesti v šiški, je pred dnevi namočila perilo v pralnici, pa ji je ponoči tat odnesel vse mokro perilo, vredno 500 dinarjev.

— Umetnostno-zgodovinsko društvo v Ljubljani priredi v četrtek 3. avgusta ob dveh popoldne izlet v Stožice, Spodnje, Srednje Gameljne, Tacen in Ročno. Sestane na Kongresnem trgu. Priglasiti se je v trgovini Podkrajšek na Jurčičevem trgu do četrka ob 11. Avgusta.

— Avto je jo podrl. 60letna rudarjeva žena Marija Stradar je hotela včeraj popoldne v šiški prekorati Celovško cesto. Kar je privozil proti Ljubljani neki avtomobilist, ki ga je hotela Stradarjeva prehiteti. To pa se ji ni posrečilo, kajti avto jo je zgrabil za krilo in jo podrl. Stradarjeva se je močno pobila po životu.

Borzna poročila.

Curih, 1. avgusta. Beograd 10, Pariz 11.74375, London 20.75375, New York 443.375, Bruselj 75.30, Milan 23.30, Amsterdam 235.35, Berlin 177.80, Praga 15.175, Varšava 83.40, Sofija 5.40, Bukarešta 3.25.

IZ MARIBORA

— Pri kopanju utonil. V Dobrovcih je v kopanju v Loki utonil 12letni Branko, a šolskega upravitelja Franca Kasperja. opal se je s tovariši, ko ga je nenadno prijel krč in je izginil v valovih.

— Srtina nesreča v kamolomu. V Muršičevem kamolomu pri Sv. Rupertu v Slovenskih goricah so delavci razstreljevali kamenje. Pri eksploziji so se vedno zatekali v bližnje grmovje. Med delavci je bil tudi 52letni Ivan Merčnik, ki se pa ni pravočasno umaknil. Težak kamen mu je priletel na glavo, da je krvav in nezavesten obelzel. Prepeljali so ga v mariborsko bolnico, kjer je pa podlegel poškodbam.

— Zastojek šahovskega turnirja. Snoci je bil v kavarni Bristol zadnji dan odnosa XVII. kolo šahovskega tekmovanja za prvenstvo Maribora. Rezultati so bili naslednji: Gerželj: Mohorčič 1:0, dr. Krulc: Vidović 1:0, Mišura: Nosan 1:0, Marvin: Eferl 1:0, Babič: Knečič 1:0, Regoršek: Lukež jun. 1:0, Šumenjak: Lukež sen. 1:0, Končno stanje: Gerželj 15, dr. Krulc 12, Mišura 11,5, Mohorčič 11, Marvin 10, Regoršek 9,5, Babič 9, Vidović 8,5, Šumenjak 8, Lukež st. 7,5. Vsi ti so med nagradjeni.

LIPSKI JESENSKI SEJEM 1939.

ZAČETEK 27. AVGUSTA:

60% POPUSTA NA NEMŠKIH ZELEZNICAH, ZNATNI POPUSTI V DRUGIH DRŽAVAH.

VSA POJASNILA DAJEJO:

ZVANIČNI BIRO LAJPCIGSKOG SAJMA — BEOGRAD, KNEZ MIHAJLOVA 33/L

IN ČASTNI ZASTOPNIKI:

ING. G. TÖNNIES, LJUBLJANA, TYRSEVA 33, TEL. 27-62

JOSIP BEZJAK — MARIBOR, GOSPOSKA UL. 25, TEL. 20-97

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej Prekliti. Izjave beseda Din 1.— davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo

RAZNO
Beseda 50 par, davek posebej
Najmanjši znesek 5 Din

Najcenejši izdatek!

OGLAS

MALE PRAVILA

SLOV. NARODA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

MALE PRAVILA

KAPITAL

POSODILA

za vknjižbo, poroke, menice, dolgoročno hipotekarna na hiše v sreskih mestih ter kmetom za gospodarske potrebe po 6% obrestih, tudi na 10—20 letno odplačilo. Pojasnila proti nakazilu 3 din v znamkah. Central, Tomičeva 7, Zagreb. 4347

PRODAM
Beseda 50 par, davek posebej, Najmanjši znesek 8 Din

OREHOVA JEDRCA

lepa, izčiščena, dobite najceneje v Medarni — Ljubljana, Zidovska ul. 6.

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

36/T

SIVALNI STROJ
zelo dobro ohranjen »Singer«, napredaj. Kolodvorska ul. 35/L desno. 2356

SOBE

MALO SOBICO

oddam boljše gospodu, event. s hrano, nasproti gor. kolodvora. Naslov v upravi. 2358

JAHALNE SKORNJE

št. 40, dobro ohranjene, in damski plašč prodam po zelo nizki cen. Naslov v upravi. 2359

MALI OGLASI

v

»Slovenskem Narod«

ima

siguren uspeh!

NAJBOLJŠA RADIJSKA REVILJA JE

NAŠ VAL

SPOROČI evropskih radijskih postaj na vseh valovih, roman, novela, modni pregled, novice iz radijskega sveta, filmske smotke, nagradni natečaj.

UPRAVA: Ljubljana, Knafljeva ulica 6.

Mesečna naročnina samo 12.— dinarjev.

Makulturni papir

preda

uprava »Slovenskega Naroda«

Ljubljana, Knafljeva ulica št. 5

... za sokolskim praporom

Sokolstvu Ljubljane in okolice

Udeležimo se v soboto in nedeljo proslave 30 letnice

viškega Sokola

Ljubljana, 1. avgusta. Bratsko sokolsko društvo Ljubljana-Viž bo v soboto in v nedeljo 6. t. m. svečano proslavilo 30 letnico društvenega obstoja. Meddruštveni odbor ljubljanskih sokolskih društev je na svoji redni seji z dne 28. julija t. l. soglasno sklenil, naj bo proslava viškega Sokola obvezna za vsa ljubljanska sokolska društva, okoliška pa so bratsko vabljena k sodelovanju. Po tem sklepu MDOLSD bodo ljubljanska sokolska društva sodelovala pri javnem nastopu in v svečanem sprevodu.

Meddruštveni odbor je soglasno sprejel in odobril spored proslave, ki bo po nastopnem sporedu: v nedeljo, 6. t. m. bodo ob 8. uri skupne vse teletovadbe oddelkov in vojske na telovadišču Ljubljanskega Sokola v Tivoliju. Popoldne ob 15. uri bo zbor sokolstva v kroju in s prapori, ter članstva in naraščaja v meštanski obliki z znakom pred sokolskim domom na Viču, kjer bo ob 15.30 razvite dečje prapore, nakar bo krenil sprevod z Viča skozi Rož-

no dolino, po Erjavčevi cesti, Gradišču, Selenburgovi ulici, Tyrševi cesti, Gospodarski in Bleiweisovi cesti do Narodnega doma, kjer bo razhod. Ob 17. bo na telovadišču Ljubljanskega Sokola javna telovadba vseh oddelkov in vojakov 1. planinskega bataljona iz Ljubljane.

Mislimo, da je odveč poudarjati pomen tega jubileja za ljubljansko sokolstvo, zato pričakujemo, da se bodo vsa bratska ljubljanska in okoliška društva tega slavlja udeležila v polnem številu in kroju in s prapori in tako javnosti pokazala, da je naša Ljubljana sokolska in jugoslovenska. Prihodnjo nedeljo vsi sokolski kroji in narodne noše na plani! Naj postane viški jubilej močna manifestacija Tyrševe sokolske misli v zibelki jugoslovenskega sokolstva!

Mislimo, da je odveč poudarjati pomen tega jubileja za ljubljansko sokolstvo, zato pričakujemo, da se bodo vsa bratska ljubljanska in okoliška društva tega slavlja udeležila v polnem številu in kroju in s prapori in tako javnosti pokazala, da je naša Ljubljana sokolska in jugoslovenska. Prihodnjo nedeljo vsi sokolski kroji in narodne noše na plani! Naj postane viški jubilej močna manifestacija Tyrševe sokolske misli v zibelki jugoslovenskega sokolstva!

Praznik sokolske misli v Ljubnem

Javni telovadni nastop Sokola je dosegel lep uspeh

Ljubno, 31. julija. Med najmlajšimi čilnicami v sokolski župi Kranj je Sokol v Ljubnem, ki si kljub vsem oviram in težavam krepko in vztrajno utira pot k sokolskim idealom. Včeraj je zopet v polnem pomenu besede pokazalo društvo svojo svežo in neuklonljivo sokolsko voljo pri javnem nastopu, ki je dosegel vsestransko lep uspeh tem bolj, ker so nastopili z domačimi Sokoli in Sokolice iz šiske, ki so tod že več tednov na počitnicah.

Nastop sam je bil na letnem telovadišču pred Sokolskim domom, na prekrasni točki, odkoder je diven razgled na naše planine in njih predgorje. Sokolski praznik je še poveljalo krasno sonce in je zato prireditelji tudi s te strani potekala povsem nezadržano. Ponosno trobovje so vihrale in naznanjale slovesnost, hkrati pa sprejemale goste, brate in sestre, ki so prišli od vseh strani na praznik te naše vrle, sveže in delovne sokolske zajednice.

Zvoki sokolske koračnice so doneli, ko se je pojavil na telovadišču moški naraščaj in dovolj spetno prikazal svoje vaje. Za njim so z občudovanja vredno pripravljenostjo nastopili naraščajniki na drugo in želi kar najlepše priznanje, kakor tudi člani, ki so s svojimi vrhunskimi vajami prikazali veliko delo sokolske telovadnice. Ženski naraščaj s svojimi modrimi krili je vedno lep, učinkovit. Tudi tokratni njegov nastop je bil zaslužen priznanje. V raznoterostih, ki so nastopili z njimi člani iz šiske, smo gledali uvezo, v katerih smo videli vso tehnično vajebnost bratov-gostov. Ta točka je bila pač

kulminacija pestrosti, povsem nova, ki bi jo kazalo prikazati tudi drugod. Imponujoča je bila 21-članska skupina članov s prostimi vajami. Njih nastop je bil vzoren ob zvokih zvočnika, ki je disciplinirano stoji pred onimi na telovadišču zastajali. Omenimo naj, da je vprav pri tej točki sodelovala večina domačinov — Ljubencov. Sijajna je bila poslednja, »florentinska« točka s člani, ki so s svojim nastopom prodorno uspeli.

Ob zaključku so se zbrali vsi telovadeči odseki in zapeli skupno z množico sokolskih prijateljev »Pesem sokolskih legij«. Bilo je vse pristočno domače, neprisljano in Sokol v Ljubnem, kakor tudi Sokoli taborjani iz šiske, ki so s svojo radovoljnostjo pripomogli do tako učinkovitega in res lepega nastopa, zaslužijo polno priznanje. Zlasti ne moremo preko imen ljubljanskega načelnika br. Kozjeka Ignacija in načelnice s. Ele Ambrožičeve, na katerih ramenih sloni odgovorno tehnično delo, polno priznanje, pa tudi starosti br. Silvestru Golmajerju, ki neomajno vztraja z brati in sestrami v vodstvu te hrabre sokolske zajednice. Po nastopu se je začela zabava, ki je bila takisto na višini, kakor ves sokolski praznik v Ljubnem.

Sokolski nastop v Ljubnem je na vsej črti izpričal, da sokolska misel krepko živi! Živi ne samo v mestih in trgih, marveč tudi v naši vasi! Sokolstvo je vsenarodna organizacija. Le vprašanje časa je, ko bo sokolstvo prodrla v sleherni zaselek! To je pot, nas Sokolov in tako je prav! Le naprej brez miru — in zdravo!

Lepo sokolsko slavlje v Šmartnem

Pekazalo je, da so šmarski sokolski voditelji dobri organizatorji

Šmartno, 31. julija. Včeraj smo ob krasnem vremenu praznovali petletnico našega Sokolskega društva. Sokolske prireditelje se je začela včeraj popoldne, ko so začeli prihajati k nam Sokoli od vseh strani. Največ jih je bilo iz zasavskega edinec. Naš domači Sokol je z brati Litijani pričel goste pri opoldanskem vaku na litijski postaji. Tam se je razvila povorka s sokolsko konjenico na čelu in godbo trboveljskega Sokola. Sprevod so zaključili Sokoli v civilu in z znaki. Živahno pozdravljena je krenila povorka skozi Litijo čez Dobravo v Šmartno. Tam so se začele takoj skušnje za javni nastop, ob treh pa je krenila skozi šmarsko vas povorka, ki so se ji priključili tudi Sokoli z Dolenjske. Skupina ljubljanskih sokolskih tehničnih delavcev pod vodstvom prejšnjega župnega načelnika br. Franja Lubeja je prihitela v našo dolino kar s kolesi preko Trebeljevega.

Sokolsko množico je pozdravil naš starosta br. Franjo Vidic, ki je izrekel vsem prisrčno dobrodošlico, posebej pa še župnemu delegatu br. Čotarju iz Ljubljane in zmagovalni sokolski vrsti ljubljanski, ki si je letos že petič priborila najvišje sokolsko priznanje, meč Viteškega kralja Aleksandra I. Zedmitelja. Sokolstvo je izkazalo čast državni zastavi, potem se je pa pričel telovadni nastop. Otvorili so ga mladi trboveljski telovadeči, ki so izvajali vzorno navezbanje in posrečeno sestavljene vaje s puskami (sestava br. Prestorja). Nato so se zvrstili vsi ostali oddelki: člani, članice, moški in ženski naraščaj ter oboja deca. Vsi oddelki so bili izredno močni, kar je dokaz, da se šmarsko društvo lepo razvija. Pri nekaterih točkah so pomagali tudi telovadci ostalih edinic. Vsa telovadba je bila na višku in so bili telovadeči de-

ležni toplega priznanja. V pohvalo za včerajšnji nastop naj povemo, da je bilo samo članov telovadcev 45, za majhen nastop skromne podeželske vasice lepo število, ki kaže, da so naši šmarski sokolski voditelji dobri organizatorji.

Domače društvo je izvajalo posebno točko na našo staro pesem: »Oj preluba šmarska vasa«, ki je pri nas že ponarodela Sestavo našega načelnika br. Mirka Pestotnika so izvajali skupno vsi oddelki.

Živahno spremembo je prinesla orodna telovadba. Zelo privlačna točka je bil skupen nastop članov in naraščajnikov na dveh bradljah. Višek programa pa je bil nastop naših sokolskih prvakov zmagovalne ljubljanske sokolske vrste Eleganta sedmorica je nastopila v belih telovadnih oblekah in je izvajala precizne vrhunske vaje najprej na bradljah, potem pa še na drugo. Vzorna vrsta je potrdila svoj sloves, ki si ga je priborila pred najvišjim sokolskim forumom. Vsak telovadeč je bil deležen že med izvajanjem živahnega priznanja, ob zaključku pa je zadonelo na vdušeno ploskanje, ko so se sredi telovadišča zahvalili vrli četi br. starešina Vidic načelnik br. Pestotnik, mala Sokolice ses Pečnikova pa je vodji vrste br. Pustiku izročila s kratkim nagovorom šopek cvetja iz naše doline.

Nato se je zbralo na telovadišču spet vse uniformirano sokolstvo od člana do sokolske dece. Ob sviranju in prepevanju himne »Hej Slovane« je počasi zdrsel z droga naša državna trobojka, potem je pa vse sokolstvo odkorakalo s telovadišča ob sviranju sokolske himne »Le naprej, brez miru«.

Slavnostni del je bil s tem končan. Sledil je bogat srečolov s prisrčno družabno zabavo. Šmarčani, povsod na glasu kot najboljši pevci in naše narodno ženstvo, so

poskrbeli, da se je prijetna zabava ob svitu polne lune zavlekla in zadovoljila vse, ki so prihiteli na slavlje našega Sokola.

Lep praznik Sokola v Preserju

Preserje, 1. avgusta. Lepa solnčna nedelja je privabila v prazno naselje Podpet pod zelenim Krimom, kamor je priredil preserjski Sokol svoj izlet in letni nastop, lepo število sokolstva in njemu naklonjenih občanov. Po prihodu obeh popoldanskih vlakov se je razvila s postaje Preserje velika povorka z godbo Sokola I in tremi prapori proti vasi Podpet. V povorki, ki jo je domače občinstvo živahno pozdravljalo in obsulo s cvetjem, je korakalo okrog 250 oseb. Svečano razporeženo pa je še dvignilo pokanje možnarjev, ki so spremljali sokolski sprevod. Pri nastopu so sodelovala društva Vič, Vrhnika, Borovnica, Brezovica, Planina, Notranja gorica in domače društvo. Bratsko župno upravo je zastopal starosta viškega Sokola br. Pavle Boršt-nik.

Po kratkem odmoru se je pričela ob 15. javna telovadba s pozdravom državni zastavi. Po tem svečanem aktu je najprej nastopila ženska deca in za njo moška deca z župnimi prostimi vajami. Dočim so proste vaje deklic kolikortoliko uspeli, se je nastop dekčev, ki so bili iz različnih društev in naučeni vaje vsak po svoje izjalovili. V bodoče naj bratje vodniki ne pošiljajo dece k nastopu brez skušenj. Tudi smo opazili, da so imeli nekateri dekci na glavi čepice, drugi pa ne, kar je slika zelo motilo. Naj bi župna uprava izdala tozadeven predpis glede čepic moške dece. Nato je 28 naraščajnic prav dobro in skladno opravilo svezne proste vaje, ki so zelo ugajale. Orodna telovadba članov na drugo in na bradlji in viških naraščajnikov na drugo je pokazala lepe sestave, ki so jih poedine vrste izvedle prav strumno in posrečeno. Proste vaje 14 naraščajnikov so bile lepe. Za njimi je 18 članic zadovoljivo nastopilo s sveznimi prostimi vajami, nato pa še 24 članov. Za zaključek je nastopila še vrsta viških naraščajnic z vajami na dvojniški bradlji in so bile mlade telovadke deležne vihnega odobravanja. Po nastopu so se zbrali na telovadišču spet vsi oddelki k smenjanju državne zastave med igranjem in petjem »Hej Slovane«. Občinstvo, ki ga je bilo za ta kraj izredno veliko število, nad 600 je viharno pozdravljalo sokolske vrste. Po nastopu je bila na vrtu br. Kavčnika in zvečer na Ljubljanski prijetna zabava, ki bo ostala vsem v lepem spominu. Sokolom pod Krimom pa kličemo: Krepko naprej za sokolskim praporom...!

Iz Zagorja

Kmalu bi bil utonil. Nedeljsko vroče sonce je izvalilo posebno mnogo mladine v hladne savske valove. Med kopalci je bil tudi približno 16letni Jerin Otmar. S seboj je imel psa volčje pasme, last hišnega gospodarja g. Mrnuha. Jerin je s psom preplaval Savo in nekaj časa počival na demnem bregu. Ko se je pa vračal na sipino, ga je deroča Sava zanesla v močne valove, katerim ni bil več kos. Začel je klicati na pomoč. Prihitelo je takoj več dobrih plavčev, ki mu pa na nevarnem mestu niso mogli mnogo pomagati. Priplisati je le srečnemu naključju, da ga je zaneslo na sipino. Ta primer naj bi bil spet resen opomin vsem kopalcem, naj Savi preveč ne zaupajo, ker je zahtevala že toliko žrtev. Pri tem ni bilo omeniti še Mrnuhovega psa, ki je spremljal tudi med plavanjem Jerina. Ko se je začel potapljati in klicati na pomoč, je začel pes lajati in se mu je hotel približati. Ker so ga pa valovi zanesli od ponesrečenca proč, je spaval na breg, stekel ob strugi nazgor in ponovno skočil v valove, da bi dosegel potapljajočega se Jerina, ki je pa bil med tem časom že na varni sipini. Ko se ga je prišel tudi pes, je izrazil veselje nad tem, da lajanjem in mahanjem z repom. Tu je zopet dokazal pes svojo zvestobo. — Naj omenimo še to, da je Jerin po tej nezgodi takoj zapustil savsko obrežje ter se napotil s psom domov. Na poti je pa zopet hotelo nesrečno naključje, da je neki motorist povozil zvestega psa — reševalca. Ta karambol k sreči tudi ni zahteval nobenih žrtvi.

Pozar. V nedeljo zvečer je začel goleti v Kotredu kozolet g. Jezernika. Kozolet je bil poln sena, v latak je pa bilo v štirih predelih polno pšenicega »mopja«. Na kraj nesreče so takoj prihiteli kotredeški gasilci ter potegnili izpod kozolca vozove, druge p-moči pa itak niso mogli nuditi, ker je ogenj takoj objel ves kozolec, da je pogorel do tal. V bližini ni bilo drugih poslopj, zato je bila nevarnost manjša, le g. Jezernik trpi mnogo škode, ki je le deloma krita z zavarovalnico. Ogenj je bil skoraj gotovo podtahnjen.

Gasilska vaja. Gasilska četa v Zagorju je bila lani in letos poživljena z novim članstvom, zato redno prireja svoje orodne vaje, da bi bilo v primeru potrebe vse članstvo pripravljeno. Vaja večjega obsega se je vršila v nedeljo popoldne, ko je naznanil gasilski rog, da »gore« farovška poslopja. Takoj je bilo vse na mestu. Prvo pomoč je nudila ekipa, ki je dobila vodo iz najbližjega hidranta, a kmalu je začela dajala vodo motorika iz približno 300 metrov oddaljenega potoka Kotre-dežice, ki teče najmanj 50 m niže v dolini. Končno je stopila v funkcijo še ročna bri-

zgaina. Tako je vaja v polni meri dosegla svoj namen. Poveljeval je četni poveljnik g. Medved Anton.

Iz Kranja

Tihotapljenje mesa se vrši še vedno kar na debelo in občinski odbor je imel še ponovno priklon in nalogo, da se poča s to aevšečno zadevo, toda brez vidnega uspeha. Zadnje dni je policija zaplenila zopet precejšnje količine vtihotapljenega mesa in jih oddala mestni klavnic, ki potem me so po znatno znižanih cenah prodaja naravnost konzumentom, kar povzroča zopet občutno škodo — poštenim mesarjem. Niti visoke globe ne ustrašijo spekulantov, kar dokazuje, da je te vrste posez zelo donosen in da navzlic čuječnosti javnih organov še uspeva. Tokrat je zadel zla usoda nekega mesarja iz Primakovega, ki bo poleg občutne globe tudi ob vse zaplenjeno meso — tako da bo našel ta teden morda tudi kak rezev svoj košček cenega mesa na svojem krožniku.

Občinski občinski odborniki so tudi na zadnji občinski proračunski seji zahtevali, da nastavi občina več poljskih in gozdnih čuvajev ter da jih boljše plača. Kako upravičene so bile te zahteve, se vidi sedaj, ko stišimo dan na dan o raznih gozdnih in poljskih tatvinah. Tako je v soboto zjutraj zalotil gozdni čuvaj na Klancu nekega Z. A., ko je nesel veliko vrečo iz Kozinovskega gozda. V vreči so bili sami mladi hrastčki, posekani v omenjenem gozdu. Upamo, da bo občina sedaj uvidela upravičenost zahtev mož, ki zastopajo okolice.

Marijine obrtniske roke so pripravile mnogo prijetnih presenečenj posestnikom velike tombole, ki bo v nedeljo 6. avgusta v Kranju. Nad 40 glavnih dobitkov — med temi celih devet sobnih oprav: kompletne spalnice s posteljnino, jedilnica, kmečka soba, otroška soba, kopalnica — je prav okusno razstavljenih v gimnazijski telovadnici, katero posejajo že prav pridno radovedni gledalci s tihim upanjem, da se jim bo prihodnjo nedeljo sreča nasmehnila. Za uboge 4 dinarje pa celo spalnico iz kavkaškega oreha in še posteljnino po vrhu, vse skupaj vredno med brati 20.000 dinarjev, res ni malenkost! Pa tudi drugim visokovrednim dobitkom se ne bi nikdo odrekel! Kdor ne verjame, naj si ogleda do konca tega tedna razstavo v gimnazijski telovadnici. Vstop prost!

V KOPALIŠČU

— Cuj, prijatelj, kaj imaš čas, da si dan za dnem v kopalnišču?

— Saj ga moram imeti. To je namreč edini kraj, kjer mi ne morejo moji upniki ničesar več sleči.

Umrla nam je naša dobra mama, gospa

OBLAK IVANA

roj. ŠKANDER

POSESTNICA

u 73. letu starosti.

Pogreb blage pokojnice bo v sredo dne 2. avgusta ob 17. uri iz Marmontove ulice 25 na pokopališče na Viču.

LJUBLJANA, dne 31. julija 1939.

žalujoče družine:

MENCINGER, DOLENC, DEBELJAK, OBLAK

in VREČAR — ter vse ostalo sorodstvo.

Kam z njo?

Na vrata londonske advokatske pisarne je potekal podjeten mornar. Vstopil je, vzel iz ust pipo in vprašal, dali bi mogoče govoriti s svojim prijateljem Dobbsom. Pisar z načelniki na nosu je dvignil glavo, rekoč: — Dobbsom? Če bi hoteli govoriti z njim, bi bili morali priti pol leta prej. Umrl je. Jaz sem njegov naslednik.

— Kako je to mogoče? — se je začudil zagoreli morski volk. — Ko sem odhajal, je bil zdrav kakor riba v vodi. To je zame zares hud udarec.

Pisar je molče priklimal.

— Pripeljal sem mu papigo naravnost iz tropičnih krajev. Govori kakor angel, žvižga in poje, kaj naj zdaj počnem z njo? Na ladjo je ne smem prinesiti, kapetan je to prepovedal. Dobbs je bil moj edini prijatelj na tem svetu... V zadregi se je popraskal za ušesom. Kar mu je šnila menda v glavo nova misel: — Ali bi ne hoteli te papige? Gotovo bi lepo ravnali z njo, kaj ne? To je zelo redna ptica. Kancilist je zadovoljno zakasljel: — Če bi zares hoteli biti tako prijazni...

— Vaša bo zdaj, ko je ubogi Dobbs mrtev. Toda objavitelj mi morate, da se bo počutila pri vas dobro. Ali imate kletko?

Ne, pisar ni imel kletke.

— Toda kletko potrebujete, kajti ta, v kateri sedi zdaj Lora, ni moja. Kaj naj storiva?

— Ali bi mi ne preskrbeli kletke? Koliko neke stane?

— Takole deset šillingov, mislim. Spregovoriti hočem z lastnikom te kletke in če bo zahteval več, bi kril razliko jaz.

Izgnel je roko in sprejel od pisarja pol funta. — Češ pol ure bom zopet tu. Videu boste, koliko veselja vam prinese ta ptica. Mornar se je odmahnil in nekaj hiš naprej je potekal v prvem nadstropju na vrata trgovca z žitom. Vprašal je po svojem prijatelju Dobbsu.

— Tu ni nobenega Dobbsa. — je odgovoril uradnik, — pač pa je bil na številki 216 neki Dobbs pri Advokatu. Toda minulo je že pol leta, odkar je umrl.

— Umrl? Ni mogoče! Moj dragi, stari prijatelj Dobbs! Kaj naj počnem zdaj s papigo, ki sem mu jo pripeljal iz tropičnih krajev?

— Papigo? In govori?

— Kakor poslanec v parlamentu. Pa prepevati in žvižgati zna tudi... Kam sedaj z njo?

— Eh, saj bi bil končno pripravljen... — Vi bi jo hoteli, gospod? — ga je prekinil mornar. — Ali pa imate kletko?

— Kletko? Takoj stopim pogledat? Uradnik je odšel in kmalu je prinesel še dobro ohranjeno kletko. Mornar je bil

presenečen, toda kletko je vzel in objubil, da pride čez pol ure nazaj. Potem je pa smuknil v tiho ulico v okraju vil. Ustavil se je pred neko villo, last stare dame, ki je stanovala v nji sama s svojimi četveronogi ljubljenci. Po travniku sta se sprehajala dva bela foxteriera, na večernem soncu se je grela mačka, na vrtni mizi je pa stala pozlačena kletka s krasno papigo.

Podjetni mornar se je ozrl na vse strani, odprl previdno in spetno vrtna vrata, se priplazil do kletke in jo odprl. Papiga je sklonila glavo na stran in po mežikala lokavo mornarju. V naslednjem trenutku je bila pa že na plotu. Papiga ne odleti daleč in tudi ta ubežni jetnik je letal tik pred mornarjem, dokler nista prišla iz tihe ulice med vilami na živahno glavno ulico. In preden je minilo nekaj minut, se je udeležila vsa množica potrošelj v h pomončkov lova na papigo. Nekateri so pač dajali dobre nasvete in počevali radovedneže. In čez nekaj minut se sedela Lora v kletki. Morski volk se je zadovoljno smehljaj. Zahvalil se je na vse strani in odšel s papigo. Zavil je v blizno krčmo.

Lepa papiga, — je dejal krčmar. — Kako ji je ime?

— Lora. — je odgovoril postavi mornar. — Pripeljal sem jo iz tropičnih krajev prijatelju, ki je pa ta čas umrl. Zdaj

jo moram prodati, čeprav mi srce krvavi. — Koliko hočete za njo? — je vprašal krčmar na videz kar tjavendan.

— Izpod pet funtov je ne dam. To je smešna cena za tak razstavni eksmplar.

— Papiga je zavreščala celo vrsto besed in mornar je pomorno dvignil glavo. — Ali ste silili, kaj zna? Tako lepe in bistroume papige ne dobite nikjer izpod deset funtov... In še kletko vam dam za nameček.

Pobotala sta se za tri funte. Mornar si je obrsal brke, spravil tri funte v žep in odšel. Prvi, ki ga je srečal na ulici, je bil kancilist iz advokatske pisarne.

— Halo, končno sem vas našel. Zdelo se mi je, da je čudno, kje tako dolgo tičite. Naš sluga je dejal, da je nekomu ušla papiga. Ali ni bila to vaša?

— Ta me je upehala, gospod! Pol ure sem lovil po ulici, zdaj pa je na varnem, tu v krčmi. Samo zadeva s kletko še ni v redu. Ta človek noče dati za njo dvajset šillingov. — Morda bi se zadovoljil s petnajstimi. Podkajate tu v krčmi, da uredim zadevo s kletko.

Sprejel je od kancilista pet šillingov in počakal, da je vstopil v krčmo, kjer je bil pustil papigo. Na bžnjem vogalu je stal uradnik iz trgovine z žitom in se oziral na vse strani. — Kaj je s papigo? — je zaklical, ko je zagledal mornarja.

— Ušla mi je, zdaj je pa zopet v kletki tu v krčmi. Vse kaže, da se je prikupila krčmarju. Toda ne dajte je izpod deset funtov in ne pozabite pri tej kupčiji name.

— Bodite brez skrbi, je dejal uradnik in že je odhitel v krčmo. V naslednjem trenutku je stopila iz stranske ulice stara, izmučena dama s kletko v roki in vaa obupana se je ozrla okrog. Mornar je brz stopil k nji, se odkril in dejal: — Oprostite milostivosti, če se ne motim, iščete papigo.

— Ah, da, ali ste jo videli? Pomagajte mi, prosim, odletela je tja. Bogato nagrado dobite, če jo izledite.

— Zahtevam samo pet šillingov, gospe. Moč, ki je ujel vašo papigo, sedi tam v krčmi. To je neki Dobbs iz advokatske pisarne. Stopite tja, da vam jo vrne.

Stari dami je začel obraz. Vzela je iz ročne torbice pet šillingov in jih vaa srečna dala mornarju, potem je pa odšla.

Morski volk je zavil v eno izmed stranskih ulic, kjer je bilo že mračno. Prešel je v žepu zaslužene funte in pomislil, da bi rad žrtvoval enega, če bi mogel vdati in siliti, kako se bo razvil v krčmi pogovor med krčmarjem, kancilistom, uradnikom in staro damo v lastniški pravici do papige, ki jo je bil pripeljal ubogemu Dobbsu naravnost iz tropičnih krajev.

Človek bi živel na Marsu samo nekaj trenutkov

V starodavnih časih so se ljudje zelo bali opozicije Marsa s solncem, ker so bili prepričani, da prinaša nesrečo

Planet Mars je v zadnjih 15 letih zdaj najbližje zemlji in nekaj tednov bo jasno zaren na nebu. Najmanjša razdalja med Marsom in zemljo je bila v četrtek, v petek se je pa začel Mars zopet oddaljevati od nas. Pred polnočjo ga vidimo nizko nad obzorjem na južni strani nebeskonega blizu žolto žarečega Jupitra. Mars sam je oranžne barve.

Mars vzbuja že od nekdaj največjo pozornost zvezdoslovcev in tudi laikov. Razen lune, ki vidimo njeno površino s prostim očesom, je Mars najzanimivejša nebesno telo.

Luna je pa mrtvi svet ter nima atmosfere, so razmere na Marsu slične razmeram na zemlji. Zato so tudi nastale legende o inteligentnih bitjih na Marsu, ki naj bi daleč prekašala ljudi na zemlji. Čeprav so to prazne domneve, vedo zvezdoslovci o Marsu marsikaj povedati.

Mars je mnogo manjši od zemlje, saj meri v premeru samo nekaj nad 6000 km. Skozi daljnogled ga vidimo kot rdečast krogel z zelenkastimi pegami, spominjajočimi na kontinente na globusu. Pozimi sta nad Marsom okrog njegovih tečajev dve veliki beli lis, ki se poleti skrijeta. To vzbuja domnevo, da gre za sneg na Marsu. Kakor zemlja, se tudi Mars suče okrog svoje osi, samo počasneje, zato je dan na Marsu približno

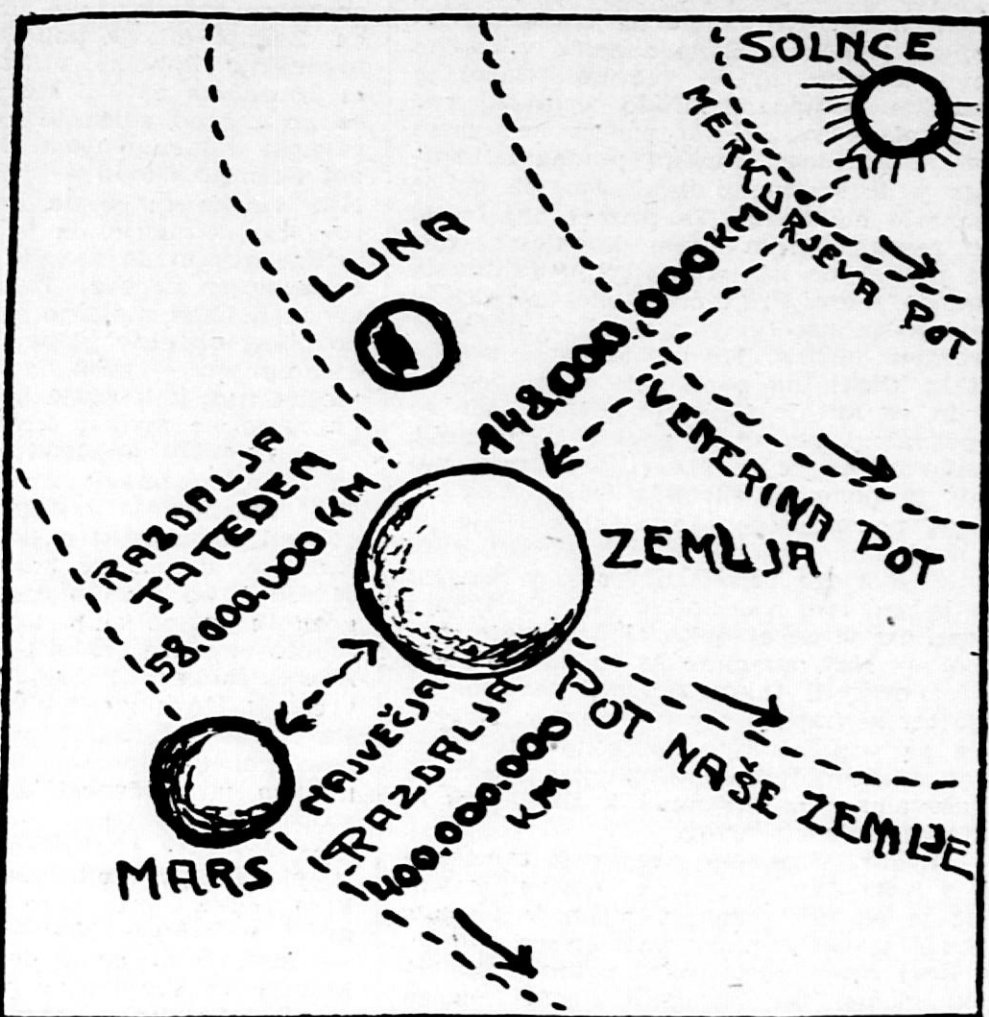
40 minut daljši od dneva na zemlji. Menjavanje dneva in noči na Marsu se vidi tudi skozi daljnogled, ki približa človeškemu očesu celo vodne hlape in meglo, katere je na njem zjutraj mnogo. Ko se pomika z roba planeta proti njegovi sredini, se krči in rdeči. Tu gre nedvomno za vpliv solnčnih žarkov in toplote, ki dela tudi na Marsu žudeče. Včasih se vidi nad Marsom beli oblaki, ki jih žene veter po Marsovem nebu. Iz tega sklepajo zvezdoslovci, da so vetrovi, njihova sila in vsi drugi znaki na Marsu enaki kakor na zemlji.

Največja zagonetka za zvezdoslovce so pa rdečkaste in zelenkaste lise na Marsu. V prejšnjem stoletju so zvezdoslovci domnevali, da so rdečkaste liste celine, zelenkaste pa morja. Potem so pa opazili, da se te lise izpreminjajo ne samo po velikosti, temveč tudi po barvi odnošenju odtenku barve. Zato prevladuje zdaj naziranje, da lise ne označujejo suhe zemlje in oceanov, temveč

da je to vegetacija na Marsu.

Zelenkaste lise naj bi bile z rastlinstvom pokrite krajine na Marsu, rdečkaste pa puščave. S tem naziranjem se strinjajo tudi najbolj zvezdoslovci.

Nagle in velike izpremembe barve na nekaterih krajih Marsa so naravnost presenečile. Spomladi in poleti so lise na Marsu modrikaste zelene, jeseni in pozimi pa temnorjave, prav tako kakor postane žolta vegetacija tudi na zemlji. Zato domnevali zvezdoslovci, da na Marsu ni oceanov. Zvezdoslovci so znane samo tako velike vodne površine, kakor je Sredozemsko morje. Edini dokaz, da je na Marsu voda, je sneg z oblaki in meglo. Vse pa kaže, da je na Marsu vode zelo malo. Proti koncu preteklega stoletja je odkril neki italijanski zvezdoslovec na Marsu več prog čez puščavo, ki so vezale oblasti vegetacije. Proglasi jih je za kanale. Toda mnogi ljudje tega izraza niso razumeli in mislili so, da gre za prelivo. In to naziranje se je hitro udomačilo. Pojavila se je umetna teorija, da so te kanale zgradila inteligentna bitja, ki naj bi tako namakala svoj svet in se otapala posledic pomanjkanja vode. Govorilo se je, da so kanali tako ozki in ravni, da jih narava sama ni mogla ustvariti. Toda večina izkušenih zvezdoslovcev, ki delajo z velikimi daljnogledi, se strinja zdaj v tem,

da kanali na Marsu sploh niso ozki in ravni,

kakor se je prvotno mislilo. Ne smemo jih tudi smatrati za nič drugega nego za pasove vegetacije, ki se počasi širi iz rodovitnejših krajev v puščavo.

Tako je odpadel edini pomanjkljivi dokaz življenja razumnih bitij na Marsu, veliko omrežje umetnih kanalov. Na Marsu morda res žive razumna bitja, toda dokaza za to nimamo nobenega. V zadnjem času lahko zvezdoslovci že merijo temperaturo na Marsu in ugotavljajo, kakšno ozračje je na njem. Temperatura je v splošnem nekoliko nižja kakor na zemlji. V tropnem pasu na Marsu je približno tako toplo kakor v subtropnem na zemlji. Glavni razlog, zakaj na Marsu ne more živeti nobeno razumno bitje, je pa

veliko pomanjkanje kisika v zraku. Človeč ali žival bi mogla živeti na Marsu samo nekaj trenutkov.

Samo nizke vrste favne lahko na Marsu žive poleg vegetacije, ki imamo o nji skoraj že nesporne dokaze. Če se bo pa kdaj posrečilo točno dokazati, da je na Marsu vegetacija, bo to obenem dokaz, da življenje ni pojav, ki ga vidimo samo na zemlji, temveč da se lahko pojavi povsod, kjer so dani za to pogoji. Če se bo to kje posrečilo, bo utemeljena domneva, da je nekje v vesmiru življenje, razumsko morda še bolj razvito, kakor je na zemlji. In zato čaka zvezdoslovce glede Marsa še mnogo dela, preden bodo proučili vse vzroke izprememb, kar jih vidimo zdaj na Marsu le slabo.

V četrtek je bil Mars, kakor rečeno, najbližje naši zemlji, od katere je bil oddaljen 57.800.000 km. Samo enkrat v našem stoletju se je Mars še bolj približal zemlji, in sicer na 54.400.000 km. Za opazovanje na severni polti letos Marsova lega ni ugodna, kajti vidimo ga samo na jugu v višini 16 stopinj, ko doseže najvišjo lego nad obzorjem. Vendar je pa večji od Jupitra, saj ga vidimo kot zvezdo 2.5 velikosti. V starodavnih časih, ko so ljudje še verovali v astrologijo,

so se zelo bali opozicije Marsa s solncem, ker so mislili, da prinaša neugodne politične pojave, katastrofe, silno vročino in sušo, hude viharje, potrese, bruhanja ognjenikov itd. Tak dogodek so nastali po mnenju starih astrologov včasih pred Marsovo opozicijo, včasih pa tudi po nji. Moderno zvezdoslovje pa ne veruje več v vpliv planetov na življenje na zemlji in če se dogaja kaj izrednega, kakor je recimo letos, trdijo zvezdoslovci, da je to pač naključje.

Mars vzhaja skoraj istočasno s solnčnim zahodom na jugovzhodnem obzorju in spoznamo ga prav lahko po njegovi rdečkasti svetlobi.

Razen njega ni na južnem nebeskoneu nobene druge zvezde, ki bi se mogla primerjati njegovi sedanjki velikosti. Na nebu ga, naraščajočo v marcu, ko je na Marsu naših krajih pogoj za opazovanje niso ugodni, pač so pa ugodni na jugu, kjer stoji Mars mnogo višje na nebu. Francosko astronomsko društvo je pripravilo ob-

sežen program opazovanja Marsa pod vodstvom zvezdoslovca Fourniera. Marsovih zagonetk, ki jih je treba še pojasniti, je mnogo. Najbolj se zvezdoslovci zanimajo, kot rečeno, za njegove kanale.

Opazovanje Marsa navadno zelo otežuje oddaljenost tega planeta. Mars ni najbližji. Njegova razdalja od zemlje se giblje med 54 do 400 milijonov kilometrov. Pri tem gre cela vrsta opozicij dokaj daleč od nas. So nebesna telesa, ki se nam približajo bolj kakor Mars, recimo Venera, ki se lahko približa zemlji na 42 milijonov kilometrov. Razni planeti se pa pomikajo večkrat mimo naše zemlje v razdalji nekaj stotisoč kilometrov, toda ta nebesna telesa niso zanimiva. Venera je zavita v goste oblake, ki onemogočajo pogled na njeno površino. Mars, polovico manjši od Venera ali zemlje, pa

oblažak skoraj sploh nima

in zato vidimo skozi daljnogled na njem celo vrsto podrobnosti: celine, ločene med seboj s kanali, delo kar popularnega snega, naraščajočo v marcu, ko je na Marsu zima in skoraj izginjajočo poleti, kakor tudi menjavanje barve na površini Marsa v zvezi z menjajočimi se letnimi časi.

Take podrobnosti pa razločujejo na Marsu samo zvezdoslovci, da še ti jih vidijo le v ugodnem času, ko se Mars približa zemlji. Prav zato je treba izkoristi-

Ples na angleškem dvoru

Prirejen je bil na čast našemu knezu namestniku Pavlu

Največji državni dogodek Anglije v prejšnjem tednu je bil dvorni ples, prirejen na čast našega kneza namestnika Pavla in njegove soproge princese Olge. Slavnostne večerje pred dvornim plesom se je udeležila najvišja angleška aristokracija in prireje na je bila tako, kakor se prireja redko na angleškem kraljevem dvoru. Samo kraljevska rodbina in njeni gostje so namreč imeli za glavno mizo določena mesta, drugi povabljeni so si pa lahko izbrali mesta, kakor so hoteli. Ko se je pričel ples, sta prišla lepota in razkošje damskih toalet do polne veljave. Najlepšo obleko je nosila angleška kraljica, ki daje sploh smer damski modi v Angliji. Bila je v beli obleki, obšiti z zlatom in s krasnimi rubini na vratu je očarala vse gledalce. Z njo so plesali kralj, brazilski poslanik in grof Haddington. Kraljeva glavna plesalka je bila pa grofica Haddington v razkošni krinolini iz tafta. Plesalec obeh dam je bil tudi princ Friderik Pruski.

Princesa Olga je imela na sebi obleko iz črnega tila, okrašeno na krilu in na životu z enakim blagom rdečkaste barve. V laseh ji je žarel demantni diadem, nasprotno je pa imela njena sestra vojvodinja Kentka v laseh samo demantno zapponko, zadaj pa gardeny. Njena dolga obleka je bila iz belega krepca. Vojvodinja Gloucesterska je bila v obleki iz belega satena in pozornost visoke gospode je vzbujal tudi njen demantni diadem. Angleška kraljica mati je bila v črni sequinovi obleki.

Zdravilna jajca

Angleška bolezen se še vedno zdravi z ribjo mastjo, v kateri je učinkovita snov vitamin D, zdravi se pa tudi z višinskim solncem, čigar žarki izpreminjajo posebno snov v koži, tako zvani ergosterin neposredno v zdravilni vitamin D. Po odkritju ravnatelja nekega avstralskega laboratorija dr. Harry Thomasa se bo pa dala angleška bolezen zdraviti tudi z jajci.

Avstralskemu zdravniku se je baje posrečilo dobaviti od kur jajca, v katerih je

ti letošnjo opozicijo, ko je Mars razmeroma blizu zemlje, namreč samo 4 milijone kilometrov dalje, nego znaša njegova minimalna oddaljenost. Zato ni čuda, da so zvezdoslovci sestavili posebne programe za opazovanje Marsa od najmanjših podrobnosti in da bomo gotovo zvedeli o tem planetu prav kmalu kaj novega. Kaj vemo prav za prav zdaj o Marsu? Največkrat se sproži vprašanje življenja na njem. To ni izključeno, ni pa verjetno, da bi bila na Marsu nam podobna živa bitja. Tudi v življenju zemlje je človek samo neznatna doba. Od dveh milijard let njene starosti odpade samo nekaj stotisoč ali morda samo desetisoč let na dobo, ko se je pojavil na nji človek. Mars je pa v poznejšem razvojnem stadiju. Kaže nam.

kakšna bo zemlja čez dva milijona let.

Okrog Marsa je sicer ozračje, toda mnogo redkejšo, napolnjeno samo malo s kisikom. Ker pa kaže prav kisik na organsko življenje vsaj v preteklosti, lahko po pravici domnevamo, da je nastal kisik na Marsu iz delovanja rastlin, kakor je nastal na zemlji. Morda so prav barvne izpremembe Marsa posledice tega, da je pokrit z rastlinami. Tako si vsaj lahko pojasnimo njihovo zvezo z menjavanjem letnih časov. Proučevanje Marsa nam lahko pokaže, kakšna bo zemlja v času, ko človeštva že davno ne bo več na nji. Zelo verjetno je namreč, da se človek ne bo mogel vedno prilagajevati novim razmeram, v katere pride zemlja. Kakor je bila zemlja v pradavnih časih pokrita le z nekaterimi vrstami primitivnih rastlin in ogromnimi kuščarji, tako je zdaj obljubena. Nekoč bo pa izpodrinil človeka drugi organizem, če dotlej zemlja že ne bo izginila iz svetovja. Mars nam kaže tudi starost zemlje. Kakor žari od zdaj rdečkasto na nebu, tako bo žarela tudi naša zemlja, gledana z drugih nebesnih teles.

Navzlic veliki oficelnosti je bil dvorni ples bogat na prigrizki zabavi. O tem je pričalo tudi veliko zanimanje, s katerim je spremljala kraljica mati goste. Na plesu je ostala do ene ponoči. Izmed drugih dam je najvišje angleške aristokracije je vzbujala pozornost vojvodinja Southland s srebrnim životkom s peonijami, markiza Londonderry z demantno ogrlico, segajočo do nedrij, lady Stanley z diademom iz ametistov in vojvodinja Northumberland z obilico nakita. Velik demantni diadem je imela tudi kraljeva plesalka grofica Haddington. Na ples je bilo povabljenih več sto dam in vsaka je nosila prekrasno obleko iz najrazličnejših vrst svile in drugega blaga. Vsaka obleka je bila seveda model zase in temu primerno tudi draga.

prav toliko vitamina D kakor v ribjem olju. To se mu je posrečilo tako, da je dal kuram posebno pičo, iz katere se razvije ta vitamin med prebavo tako, da pride v jajca. Avstralski učenjak trdi, da lahko dobiva kurja jajca z različno količino vitamina D, tako da jih lahko pri zdravljenju angleške bolezni rabi kot zdravilno dozo po potrebi, večje ali manjše

.....

Inserirajte v „Sl. Narodu“!

Kako čitajo Kitajci novine

Ce pomislimo, kako ogromno število prebivalcev ima Kitajska, bi človek mislil, da izhajajo listi tam v velikih nakladah. Temu pa ni tako. Listov na Kitajskem ne tiskajo v velikih nakladah, vendar jih pa čita mnogo ljudi. Po velikih mestih imajo namreč Kitajci posebna podjetja, ki prečitane liste kupujejo in jih izročajo po nižji ceni drugim čitateljem. Uslužbeni teh podjetij hodijo vsak večer od naročnika do naročnika in pobirajo prečitane liste. Drugi dan jih prodajajo ljudem, ki se na liste ne morejo neposredno naročiti

To se ponavlja tako dolgo, da pridejo prečitani listi tudi med najrevnejše prebivalce in v najbolj oddaljene kraje, kamor pridejo šele čez nekaj tednov ali celo mesecev, ko so vse vesti že davno zastarele. V takih krajih ljudje navadno sploh ne znajo čitati in liste čitajo večinoma javno, recimo po samostanih, kamor prihajajo ljudje, da zvedo, kaj je na svetu novega. Pri nas bi se seveda s takimi stariimi novicami ne zadovoljili niti prebivalci zadnje gorske vasi. V krajih, ki so jih pa zasedli Japonci, se razmere hitro izpreminjajo in listi se tam širijo že tako hitro kakor v Evropi. V tem pogledu se je položaj v zasedenem kitajskem ozemlju znatno izboljšal in ljudje so z japonsko upravo zadovoljni. Sicer pa Kitajci še davno nimajo tako velikih zahtev glede novic, kakor jih imamo v Evropi, kjer je že en dan stara vest skoraj prestara, da bi jo smatrali za novico. V poročevalski službi so Kitajci daleč za vsemi evropskimi narodi.

Vitaminski protis poopnjenju žil

Vitamin B razpade na šest sestavnih delov, izmed katerih se je eden — vitamin B1 — dobro obnese! kot sredstvo proti raznim živčnim boleznim. Nemški učenjak dr. Krieger je opazil nedavno pri eni svojih bolnic, ki je ležila rieno živčno bolezen z vitaminom B1, da so se znatno skrčili veliki vozi poopnjenju žil, da so postopale bolečine in da je izginil nepriljetni občutek oteževanja v nogah. To mu je dalo pobudo, da je jel razmišljati o novem zdravilnem sredstvu proti poopnjenju žil tudi pri drugih bolnikih. Po novi metodi je zdravil 35 bolnikov in uspeh je izostal samo pri petih, pri drugih so se pa pokazale blagodejne posledice že čez nekaj dni. Bolniki so se počutili zelo dobro. Pri dobri polovici bolnikov so se poleg subjektivnega zboljšanja tudi objektivno zmanjšali vozi poopnjenih žil.

Žal se po tej metodi ne izločijo poopne žile trajno. Čim telo neha dobivati vitamin B1, se bolezen čez nekaj dni zopet pojavi. Razveseljuje je pa, da na žilah ne nastanejo več tako veliki vozi in da jih prav lahko zmanjšamo, če bolnika ponovno lečimo s tem vitaminom. Izkušnje nemškega zdravnika potrjujejo posredno znano dejstvo, da dobe noseče ženske pogosto voze na žilah. Z nosečnostjo in ravnotežja spravljeni organizem porabi zlasti mnogo vitamina B1 in zato mu ga večkrat primanjkuje. Tu vidimo vse pozornosti vredno zvezo. Zaenkrat bo pa treba še počakati na rezultate novih poskusov.

NI LJUBOSUMNA

— Gospa, da bi mi nič ljubosumni na pacientke svojega moža?
— Kako naj bom ljubosumna, ko je pa živinozdravnik.

A P MELNIKOVA

ZAGONETNA SMRT KNEZA KOSTROVA

ROMAN

— Gospoda, dani se že, — je dejal preiskovalni sodnik. — Kabineto smo že preiskali. Preiskati moramo še druge sobe. Pri dnevnih svetlobi bomo preiskali vilo od zunaj in s tem bo preiskava končana. Čaka nas še mnogo dela. Zaviti bo treba dokazni material, napisati protokol in odpeljati mrliča.

Ko niso v drugi sobi ničesar našli, so odšli vsi skozi kuhinjska vrata pred vilo in jeli iskati okrog nje.

— Tu je kri, — je vzkliknil Rybakov, ki je bil precej daleč pred drugimi.

— Kje, kje je kri? — so se začuli razburjeni glasovi.

— Tu na kljuki vežnih vrat, — je pokazal Rybakov na manjši suh krvav madež, ki se je dobro videl na svetli medenasti kljuki. Zdalj je bilo vsem jasno, da niti knez, niti pes, ki sta ležala mrtva in zaklenjena v vili, nista mogla zapustiti teh krvavih sledov. Te je mogel zapustiti samo človek, ki je zaklenil za seboj vrata, ko je odhajal iz vile, kjer sta bila knez in njegov pes že mrtva. Rakovski, čigar sijajne razloge je ta madež uničil, je stal zdaj liki mokra kura.

— Pozabili smo pa še preiskati okna, če so vsa zaprta, — se je spomnil preiskovalni sodnik.

Vrnili so se v vilo. Okna so bila vsa zaprta, razen enega v kabinetu, ki se je lahko odprlo pod pritiskom roke preiskovalnega sodnika. Nasproti temu oknu je stala omara, pri kateri so bili našli na tleh ključ.

— To priča, da je odšel nekdo okrvavljenih rok iz vile skozi vežna vrata, da jih je zaklenil in vrgel ključ v kabinet skozi okno, ki ga je potem zaprl, — je dejal preiskovalni sodnik. — Pojdimo, preiskati je treba steno od zunaj pod tem oknom.

Pod oknom so rasle kumare. Le tu pa tam so es videli beli listi in žolte semenske kumare. Če so bila polomljena stebela, se je dalo to zaenkrat težko reči. Toda bistremu Rybakovemu očesu ni ušlo, da je bila pod oknom pretrgana pajčevina. T žarkih vzhajajočega solca sta se lesketala v nji dva bisera, podobna tistemu, ki so ga bili našli v pasjem gobcu. Okna so bila tako visoko, da jih ni bilo mogoče doseči od tal. Pač je pa bilo to lahko, če je stopil človek na napust pri steni. Med okni so se videli sledovi odstranjenega prahu, ki ga je ležala debela plast na napustu po vsej dolžini vile. Sledov na tleh okrog vile ni bilo, tem manj so se videli na stezicah z dobro povaljanim peskom.

Ko so dvignili kumazovo truplo in mrtvega psa, je Murzejev, ki je bil jel pobirati črepije razbite steklenice, naenkrat vzkliknil:

— Glejte, tu je še eno truplo!

— Truplo? Kakšno?

— Mrtva mačka.

— Kako je mogoče, da je nismo že prej opazili?

— Najbrž je zlezla skozi odprto okno, ko smo zunaj preiskovali steno.

— In tu naj bi bila poginila?

— Gospoda, vzrok kumazove smrti ni bila samo krogla, temveč tudi zastrupljenje z nekim močnim, naglo delujočim strupom, — je dejal prepričujoče državni tožilec, ko je bil pregledal mrtvo mačko.

— Mačka ima na jeziku sledove jajčnega konjaka ...

VI.

Na ulicah je bilo že živahno, ko se je sodna komisija vrnila v mesto. Jesensko solnce je še grelo. Po prečuti noči se je hotelo vsem spati. Toda Murzejev in preiskovalni sodnik za spanje nista imela časa. Govorila sta s profesorjem sodne medicine, ki je bil sklenil, da bo sam raztešil truplo ob dveh popoldne. Treba je bilo hitro obvestiti več ljudi, ki je bila njihova prisotnost pri obdukciji nujno potrebna. Dolgo so iskali po vsem mestu najboljega veterinarja Janova, ki naj bi obduciral mrtvega psa. Izkazalo se je, da je v »ujetništvu« pri starki Črnohorski, ki se ji je bilo v starosti zmehčalo in ki ga ni dvorala pustiti od sebe, dokler ni minila »križa« njene ljubljene bulonskega psička »Zuka«. Treba se je bilo obrniti tudi na vojaško poveljstvo, da bi poslalo izvedenca v strelnem orožju — topniškega častnika polkovnika Letnjakova. Ponj so poslali sla na strelišče, kjer je vodil ostro streljanje. Vrsti takih slučajnih ovir je zahtevala precej časa. Potem so hoteli še istega dne spraviti v red dokazni material, najden na kraju zločina. V nekaterih stvareh so se morali čimprej posvetovati s strokovnjaki.

— Prosim, da bi mi zaupali listek, ki ga je zapustil knez, ker bi ga rad pokazal izvedencu Gromovu, — je prosil Murzejev preiskovalnega sodnika.

— Zakaj se s tem tako žurite? Saj itak brez zadostnega dokaznega materiala ne moremo ničesar ukreniti.

— Nekatera vprašanja ne potrebujejo dodatnih dokazov, tako recimo istovetnost črnila, s katerim so bile napisane besede in madežev na listku ali pa istovetnost papirja listka in notesa, najdenega v pisalni mizi. Mene pa zanima drugo vprašanje.

— Hvala vam, da ste me spomnili na črnilo. Ustavite se, prosim, v mestni knezovi hiši in ugotovite tam vse vrste črnila, kalikor jih je, obenem pa vzemite s seboj vse vrste pisemskega papirja, kolikor jih najdete tam. Taka ekspertiza namreč tudi zahteva precej časa. Saj ni važno, ali bo opravljena en dan prej ali pozneje, za danes imamo pa itak dela že dovolj.

— Rad bi prosil Gromova, naj preišče to kar vpričo mene.

— Kaj pa, prosim?

— Da-li ni zapustil na listku odtisov prstov tisti, ki ga je držal v roki.

— S katerimi odtisi prstov hočete zdaj te sledove primerjati?

— Zaenkrat z odtisi, ki sem jih našel na volanu avtomobila. Če imamo kaj opraviti z morilcem, nam bo istovetnost odtisov skrbila krog ljudi, med katerimi moramo iskati morilca. To je človek, ki zna šofirati.